د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او

درسي کتابونو د تالیف ریاست

پښتو

پنځم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۸۸هـ ش

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او
درسي کتابونو د تالیف ریاست

پښتو

پنځم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۸۸ هـــ. ش.

د کتاب د تأليف، څېړنې او تدقيق کمېټې

ليکوالان:

- د سرمؤلف مرستيال امين الله نژند د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست د پښتو ديپارتمنت آمر.
- مؤلف عبدالظاهر ګلستاني د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست رئيس.

تاييد او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرګو د ديني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کميسيونونو غړي.

د څېړنې او تدقيق کمېټې:

کابل پوهنتون

- پوهندوی محمد رفيق رفيق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو ديپارتمنت استاد.

علومو اکاډمي

- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو اکاډمۍ د ژبو او ادبياتو د مرکز رئيس.

د پوهنې وزارت

۱.دوکتور احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست علمي غړی.

۲.د سر مؤلف مرستيال سيد محمود کارګر د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونود تاليف رياست د پښتو ديپارتمنټ علمي او مسلکي غړی او د دې کتاب ايډيټ کوونکی.

۳.فروزان خاموش د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونود تاليف رياست د پښتو ديپارتمنت علمي او مسلکي غړې.

۴.د مؤلف مرستيال محمد عزيز تحريک د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونود تاليف رياست د پښتو د يپارتمنټ آمر.

۵.د مؤلف مرستيال محمد سهراب ديدار د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونود تاليف رياست د پښتو ديپارتمنټ غړی اود دې کتاب ايډيټ کوونکی.

۶.سيف الرحمن آشنا د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونود تاليف رياست د پښتو ديپارتمټ اديتور.

انځورګران:

نفيسه پوپلزۍ او محمد غالب الله يار.

عزيزالله د استقلال ليسې ښوونکی.

د محتوياتو، دينی، فرهنګي او سياسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

- دوکتور محمد يوسف نيازی د پوهنې وزارت سلاکار.
- محمد آصف ننګ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئيس.

د څېړنې او تدقيق د څارنې کمېټه:

- دکتور عبدالغفور غزنوي د پوهنې وزارت د تعليمي نصاب د پراختيا، د ساينس مرکز او د خپرونو مرستيال.

دکمېټې رئيس

_ محمد صديق پتمن د پوهنې وزارت تدريسي مرستيال.　　　غړی.

_ د سرمؤلف مرستيال عبدالظاهر ګلستانی د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تأليف رئيس.　　　غړی.

بسم الله الرحمن الرحيم

پيغام

د لوی خدای (ج) شکر ادا کوو چې زموږ د مجاهد ملت دکلکې ارادې، بېدريغه قربانيو، د ملګرو ملتونو او د نړۍ د بشردوستو هېوادونو د نيکو هلوځلو په پايله کې په هېواد کې سراسري سوله او مشروع سياسي نظام ټينګ شو او له جګړې څخه را پيدا شوی څوکلن کړاو يې پای ته ورساوه. د افغانستان اسلامي جمهوريت او په سرکې يې جلالتمآب حامدکرزی د واکمن وګړنيز نظام له پيل څخه ملي سترو موخو ته د رسېدو په هيله د هېواد د بيارغاونې او پراختيا په ټولو برخوکې د نوو پروګرامونو تګلاره پيل کړې ده. د ښوونې او روزنې په برخه کې او د معارف د نوي کيدو او غوړيدو په لاره کې هڅې، د ملي يووالي، متمدنو، رښتينو او د پياوړو مسلمانانو په توګه د نوی ځوان نسل د روزنې په برخه کې د دغه جلالتمآب زيات ملاتړ او زړه سواندي لارښوونې چې تر تطبيق لاندې دي د ډېرې درناوي وړ دي.

دپوهنې وزارت دهغو لارښوونو او نوښتونو له جملې څخه چې دافغانستان دپوهنې د بيارغاونې په لاره کې يې ترلاس لاندې لري، د تعليمي نصاب د پرمختيا او درسي کتابونو د تاليف رياست ته دنده ورکړې ده چې له يوې خوا د ښوونځيو د لوست دکتابونو دکمښت او نشتوالي ستونزه لرې کړي او له بل پلوه د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د علمي او فرهنګي پاليسی اوموخو په رڼا کې د داسې واحد تعليمي نصاب په ترتيبولو بوخت شي چې د هېواد اوسنيو او راتلونکو اړتياوو ته ځواب ووايي.

زموږ نوی تعليمي نصاب چې د افغاني ټولنې له غوښتنو او نړيوالو معيارونو سره عيار شوی، موخه يې د هېواد د بچيانو اسلامي اوعلمي روزنه اوزده کړه ده چې په نتيجه کې يې دپوهنې د زده کوونکو، ماشومانو، تنکيوځوانانو او ځوانانو په ذهن کې سالم تفکر پياوړی او هغوی د نوې پوهې له ارزښتونو سره آشنا کوي. زموږ د هېواد ځوانان بايد متدين مسلمانان، هيوادپال، بشرپال او د پوهې او کمال پر ګاڼه سمبال انسانان وروزل شي ترڅو د علومو د پرمختيا او معاصر تمدن له پرمختګ سره اشنايي ترلاسه کړي او په ټينګ هوډ سره له هغو نوو او مثبتو بدلونونو څخه چې رامنځته شوي دي ګټه واخلي. دنوی افغانستان او د يوې سوکاله ټولنې د جوړونې په موخه د ساينس او تکنالوژۍ له بدلونونو سربېره بايد د انساني علومو له بنسټونو، د بشري حقونو د ساتنې، سولې، هېوادپالنې، ملي يوالي، د استوګنې د سالم چاپيريال د ساتنې اوسوله ييز ګډ ژوند څخه خبر وي. د جهل له تورتم او د مخدره توکو له توليد او قاچاق سره مبارزه د خپلوزده کړويه سرکې په پام کې ونيسي.

مونږ له رښتينو، زړه سواندو اوتجربه لرونکو ښوونکو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په تطبيق کې د هېواد د بچيانو د زده کړې او روزنې سترمسؤليت پر غاړه لري او دغه راز د هېواد د پوهنې د برخې له نورو علمي، فرهنګي شخصيتونو او پوهانو څخه هيله لرو چې د خپلو رغنده نظرونو او وړانديزونو په وړاندې کولو سره زموږ له ليکوالو سره د درسي کتابونو په ليکلو او پياوړي کولو کې مرستې وکړي. په همدې ډول له تمويلوونکو هېوادونو او درنو سازمانونو (د امريکا د متحده ايالتونو د نړيوالې پراختيا اداره، دانيدا، يونيسف، نړيوال بانک اويونيسکو)څخه چې دکتابونو په تاليف او چاپولوکې يې د پوهنې له وزارت سره مادي اوتخنيکي مرسته کړې ده مننه کوو. له ټولو ګرانو زده کوونکو، درنو ښوونکو او محترمو ميندو پلرونو څخه هيله کوو چې د درسي کتابونو په ښه ساتنه کې خپله مرسته ونه سپموي.

فاروق وردک

دافغانستان داسلامي جمهوريت دپوهنې وزير

لړلیک

سرلیک	مخ
حمد	۱
حضرت عثمان رضی الله عنه	۳
غږ پوهنه	۵
مېلمه پالنه	۷
مترادفې کلمې	۹
غوره وېناوې	۱۱
بي بي عایشه رضی الله عنها	۱۳
متضادې کلمې	۱۵
معیوب هلک	۱۷
ملي یووالی	۱۹
متشابه کلمې	۲۱
ملګرې ملتونه	۲۳
متلونه	۲۵
څپه (هجا یا سپلاب)	۲۷
بشر دوستي	۲۹
آزادي	۳۱
دنومونو جوړښت (ساده نوم)	۳۳
ګیدړه	۳۵
مرکب نوم	۳۷
اشر (ګډ کار)	۳۹
دکونړ سیند	٤۱
مشتق نوم	٤۳
موزیم	٤۵
دبست کلا	٤۷

دپښتو ژبې توري	٤٩
الوتکه	٥١
د کلام برخې (نوم)	٥٣
ټلویزیون	٥٥
دماین خطرونه	٥٧
دټپ ترل	٥٩
دنشه يي توکو زیانونه	٦١
دچیني غاړه	٦٣
خاص نوم	٦٥
ګل پاچا الفت	٦٧
عام نوم	٦٩
لمریز نظام	٧١
ابن سینا	٧٣
دوني ریښې	٧٥
چاپېریال یا محیط	٧٧
دمفرد او جمع نوم (مفردنوم)	٧٩
کولالي	٨١
نیوټن	٨٥
دجمع نوم	٨٧
شیدي پلورونکی	٨٩
صفت	٩١
مزارشریف اوبلخ	٩٣
د نوم اوصفت ترمنځ اړیکې	٩٥

لومړی لوست

حمد

موخه: دمتن لوستل ، ليکل ، د حمد په اړه معلومات ورکول اوپه شعر کې د نويو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې په حمد کې د چا صفت او ستاينه کېږي؟
- تاسې دلوی خدای (جل جلاله) د قدرت د نښونښانو ببلګې ووايئ؟

په نامه د هغه خدای مې دا بيان دی
چې يو نوم يې په نومو نوکې سبحان دی

هم پادشاه دی د جمله وو پادشاهانو
هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دی

هغه کار چې وهر چاوته مشکل دی
هغه کار واړه وده وته آسان دی

څوک آفتاب شي پر آسمان را خېژولی
ده آفتاب را خېژولی پر آسمان دی

څوک دلمر پر مخ حجاب شي غوړولی
ده پټ کړی لمر په ابر کې پنهان دی

(عبدالرحمن بابا)

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې دلوست په اړه خو پو ښتنې وکړي.
- ښوونکی دې نظم په لوړاواز ولولي .
- ښوونکی دې د نظم مطلب په ساده ژبه په نثر واړوي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. دلاندې کلمو معنی له یاده پیدا کړئ او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

- سبحان پاک
- سلطان
- حجاب
- ابر

۲. په لاندې کلمو کې عام او خاص نومونه وښیئ.

- کابل خاص
- ښوونکی
- کتاب
- خدای (جل جلاله)

دلوستل شوي نظم اصلي مفهوم په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

۳. دلاندې بیت مفهوم څه شی دی په خپلو کتابچوکې یې ولیکئ.

هغه کار چې وهرچاوته مشکل دی هغه کار واړه و ده وته آسان دی

ارزونه:

- آیا زده کوونکي شعر سم لوستلی شي؟
- دحمد په اړه خبرې کولی شي؟
- لوستل شوی شعر په نثر اړولی شي؟
- آیا زده کوونکي د کلمو مترادف شکل له یاده ویلی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې دلوی خدای (جل جلاله) دقدرت دنښونښانو په اړه څو جملې ولیکي.

دویم لوست

حضرت عثمان (رضی الله عنه)

موخه: دمتن لوستل، لیکل د حضرت عثمان (رضی الله عنه) پېژندنه او په متن کې دنومونو زده کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) څوک و؟
- حضرت عثمان (رضی الله عنه) زموږ د پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) څووم یار دی؟

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) دریم یار دی، د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) له پیدا ایښت څخه پنځه کاله وروسته زېږیدلی دی دپلار نوم یې عفان و. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو. د تقوا او حیا خاوندو. له لیک او لوست سره یې مینه درلوده، همدا راز یې په سخاوت کې شهرت درلود کله چې حضرت عثمان (رضی الله عنه) د اسلام په مبارک دین مشرف شو نو قرآن کریم یې په یاد زده کړ چې د هغه په پوهه کې یې لازیاتوالی راوست او د ده دخلافت په موده کې قرآن کریم په یوه مصحف کې را ټول شو.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) پرته له خلافت څخه سودا ګري هم کوله او له دې لارې څخه یې زیاته حلاله شتمني پیدا کړه او خپله شتمني یې د اسلام دمبارک دین په لاره کې لګوله. حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت عمر(رضی الله عنه) له شهادت څخه وروسته د مسلمانانو مشر وټاکل شو.

د خلافت په دوره کې یې ډېر فتوحات کړي او خلک یې د اسلام سپېڅلي دین ته را بللي دي او دده مبارک د خلافت په وخت کې افغانستان ته هم د اسلام سپېڅلی دین راورسېد.

دولس ورځې کمې دولس کاله یې خلافت وکړ او په پای کې د باغیانو او اسلام د دښمنانو له لاسه په داسې حال کې په شهادت ورسېد چې د قرآن کریم تلاوت یې کاوه.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن مطلب له زده کوونکو څخه وپوښتي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لغتونه او معناګانې:

- تقوا	پرهېزګاري
- سخاوت	څوانمردي، ورکړه
- خلافت	استازیتوب، نیابت
- مصحف	دقرآن کریم کتاب
- شتمني	دارایي

۲. لاندې جملې ولولئ او نومونه په کې وښیئ! بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابوبکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو .

۳. په لاندې جملو کې د ربط توري و ښیئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

حضرت عثمان (رضی الله عنه) د حضرت ابو بکر صدیق (رضی الله عنه) په لارښوونه د اسلام په مبارک دین مشرف شو.

- د تقوا او حیا خاوند و.
- همدا راز یې په سخاوت کې شهرت درلود .
- له لیک او لوست سره یې مینه وه .

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دحضرت عثمان په اړه یې پو هه حاصله کړه؟
- په جملو کې نومونه پیدا کولی شي؟
- د ربط توري په جملو کې پیدا کولی شي؟

کورنۍ دنده:

د متن نوې کلمې خپلو کتابچو ته ورسوئ او په جملو کې یې هم وکاروئ.

دریم لوست

غږ پوهنه

موخه: د متن لوستل، لیکل؛ د غږ پوهنې په معنا او مفهوم پو هېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې غږ پوهنه څه ته وايي؟
- غږ پو هنه څه شی څېړي ؟

غږ پو هنه : هغه پوهنه ده چې په ژبه کې د خبرو آوازونه څېړي.

لکه : مور_پلار ـ خور_ ورور ـ د(مور) کلمه درې غږونه (م، و ، ر) لري د (پلار) کلمه څلور غږونه (پ، ل، ا ، ر) لري د کاکا کلمه هم څلور غږونه (ک، ا ، ک، ا) لري او د(ماما) کلمه هم (م، ا ، م، ا).

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله او د غږېو هني په اړه په کلمو کې ښېلګې وړاندي کړه.
- دغږونو د منځ ته را تللو په اړه خبري او معلومات ورکړه.
- ښوونکی دې څو کلمې په تخته وليکي او پر زده کوونکو باندې دې کلموته بدلون ورکړي. لکه (لور) که د(ل) توري په ځای (ک) توری راشي د (کور) کلمه تري جوړېږي چې په شکل کې هم بدلون راغی او د کلمې په معنا کې هم.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او دهري کلمې د لومړي توري په بدلون سره دې يوه بله معنا لرونکې کلمه تري جوړه کړي.

(ناک، لور، نور، منډه، تېر، ګټه، جوړه، چم).

مثال: د (ناک) د کلمې د (ن) توري په ځای د (پ) توری وکارول شي د(پاک) کلمه تري جوړېږي.

غږونه د سږو دهوا د را وتو په وسيله منځ ته راځي. هوا له سږوڅخه راووځي او دستوني، مرۍ، حنجري، ژبې، تالو، سپږمو، غاښونو، ژبې او شونډوسره داړيکو په وسيله آواز پيدا کيږي د مثال په توګه د (ب) او (پ) دتوروپه آوازونو کې شونډې تړل کېږي اوپه يوه وار ببرته کېږي دتلفظ په وخت کې خوله او شونډې پرانيستل کېږي او آواز له خولې څخه راووځي.

ارزونه:

- زده کوونکي په دې پوه شول چې غږونه له کوم ځای څخه را وځي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې کلمو ته دتوري په بدلون بله معنا لرونکي کلمه جوړه کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې د لومړي توري په بدلون نوري مناسبې سمې کلمې تري جوړي کړئ!.

(کار – مار – نوک – کټ – مور – بل).

شلورم لوست

مېلمه پالنه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل؛ د مېلمه پالنې په دود او رواج پوهېدل او په متن کې د صفت کلمې په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د مېلمه درناوی زموږ په ملي دود کې ولې ارزښت لري؟
- که ستاسې کور ته مېلمه راشي د هغه څه ډول خدمت کوئ؟

مېلمه پالنه زموږ په خلکو کې يو ډېر لرغونی ملي او ديني دود دی . افغانان مېلمه ته په درنه ستر ګه ګوري او د خپل وس او توان په اندازه يې قدر، درناوی او خدمت کوي .او مېلمه د لوی خدای (جل جلاله) عطا ګڼي، که څه هم زموږ د ځينو خلکو اقتصادي حالت ښه نه دی خو کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو د هغه د قدر، درنښت او خدمت لپاره هر څه چې په کورکې لري په ډېر اخلاص يې پخوي

او په ډېر عزت يې ورته په مخکې ږدي. همدا راز زموږ خلک له خپلو مېلمنو سره په ورين تندي خبرې کوي په همدې توګه زموږ خلک هڅکله داسې حرکت نه کوي چې د مېلمه د خپګان سبب وګرځي او په ډېره مينه ورسره ناسته ولاړه کوي، ځکه دوی په دې باور لري، که چېرې مېلمه ورڅخه خپه شو په حقيقت کې خدای (جل جلاله) او د هغه رسول (صلی الله عليه وسلم) ورڅخه خپه شول .

لنډه دا چې مېلمه پالنه د تاريخ په اوږدو کې د افغانانو يو غوره او ځانګړی صفت دی چې د نړۍ خلک ترېنه هم خبر دي او زموږ دغه ويا ړلی دود په ډېر درناوي سره ستايي.

ښوونکي ته لارښووني:

- دمېلمه پالنې په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړئ چې هغوی په خپله خبرې وکړي.
- له متن څخه د بېلګې په ډول د (صفت) یوه کلمه د تختې پر مخ ولیکئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په متن کې د صفت نورې کلمې په خپله پیدا کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن له یو بل سره په چوپتیا ولولئ!
۲. دمېلمه پالنې په هکله دې د ټولګي مخکې خبرې وکړي.
۳. په لاندې جملو کې د فعل او ضمیر کلمې وښیئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
- کله چې د چا کورته مېلمه راشي نو دهغه دقدر، درنښت او خدمت لپاره هرڅه چې په کور کې لري په ډېر اخلاص یې ورته پخوي او په ډېر عزت یې دهغه په مخکې ږدي.
- خلک دخپلو مېلمنو سره په ورینه تنده خبرې کوي او د هغوی د حال او احوال پوښتنه کوي.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې دلومړي توري په بدلون داسې بله کلمه ترې جوړه کړئ چې معنا لرونکې وي.
لکه: (کور_ پور_ حال _ مینه _ حرکت)

ارزونه :

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د مېلمه پالنې په اړه په شفاهي توګه معلومات وړاندې کولی شي؟
- په جملو کې یې د صفت کلمې پیدا کړی شوې؟
- په ورکړل شوو جملو کې یې د فعل او ضمیر کلمې پیدا کړی شوي ؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مېلمه پالنې په اړه اووه کرښې ولیکئ!

پنځم لوست

مترادفې (هم معنا) کلمې

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د مترادفې کلمې پر معنا او مفهوم باندې پو هېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- مترادفې کلمې څه ډول کلمو ته ویل کېږي؟
- ایا څوک د مترادفې کلمې بېلګې یادولی شي؟

مترادفه کلمه : هغه کلمه چې په شکل اوبڼه کې سره تو پیرلري او معنا یې سره ورته وي مترادفه کلمه بلل کیږي.

لکه: په لاندې کلموکې چې مترادفې کلمې لیدل کېږي.

کوښښ	زیار
ښکلې	ښایسته
تیږه	ډبره
نړۍ	دنیا ، جهان
لوی	غټ

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولوله.
- دمترادفې کلمې په اړه معلومات له بېلګو سره ورکړه.
- زده کوونکې وهڅوئ چې نورې مترادفې کلمې لـه یـاده ووایـې او هم یې معنا پیدا کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. لاندې جملې دې په خپلو کتابچو کې وليکي او تر مترادفو کلمو لاندې دې کرښه وکاږي.

- انسان چې روغ او جوړ وي ښه کار کولای شي.
- زرغونه داز موينې په تېرولو ډېره خوشحاله اوخوښه ښکاري.
- زموږ دپښتو ښوونکی پاک او سپېڅلی ځوان دی.

۳. د لاندې کلمو مترادفې يا هم معنا کلمې له چوکاټونو څخه پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ډېر -----------	هېواد	وظیفه	ښایسته
وطن -----------	زیات	شاوخوا	
دنده -----------			
چاپېریال _____			
ښکلی _______			

۴. لاندې متن ولولئ! مترادفې کلمې په کې پیدا او په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

رنګینه او امین خوراو ورور دي .دوی په يوه شنه او زرغون بڼ کې خوښ او خو شحاله روان وو. هغوی ښکلي او ښایسته کالي اغو ستي وو. دواړه په بڼ کې داسې ښکارېدل تا به ويل چې هېڅکله يې ناروغتیا اوناجوړتيا نه ده ليدلې او تل همداسې روغ او جوړدي. دبڼ په هره خوا کې خوښي او خو شحالي وه. هرې خواته د مرغيو چغهار، سندرې اوناري وې. ورو ورو رڼا مخ په کمېدو شوه. هره خوا تیپه تیاره او تور تم شو، په آسمان کې برېښنا شوه. باران په اورېدو پیل وکړ. رنګینه او امین دواړه په ځغاسته او منډه کورته لاړل.

ارزونه:

- ځوتنه زده کوونکي دې ځواب ورکړي چې مترادفې کلمی څه ډول کلمی دي؟
- ځوتنه زده کوونکي دې يو بل ته مترادفې کلمې ووایي او بل تن دې دهغو کلمو هم معنا پیدا کړي.
- ایا زده کوونکی دمترادفو کلمو په معنا او مفهوم پوه شول؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې څو مترادفې کلمې ولیکئ. معنا يې پیدا او بیايې په جملو کې وکاروئ.

شپږم لوست

غوره وينا وې

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، دغوره وينا په مطلب پوهېدل، په هغو عمل کول او په ويناووکې د مترادفو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا تاسوې له چا څخه غوره ويناوې اورېدلې دي؟ که مو اورېدلې وي وېې وايئ؟
- غوره ويناوې کومو ويناوو ته وايي؟

۱- هسې ربښتيني ملګري ومومئ چې په ښه ورځ مو مجلس پرې ښايسته وي او په سخته ورځ مو ملا تړ شي.

حضرت عمر (رضی الله عنه)

۲- هر څوک چې زموږ عيبونه را ښيي پاک خدای (جل جلاله) دې پرې ورحمېږي.

حضرت عمر (رضی الله عنه)

۳- غم او نهيلي د بېکاره خلکو صفتونه دي.

حضرت علي کرم الله وجهُه

۴- د سړي قدر د هغه د علم او ادب په اندازه په کار دی، نه د هغه د شتمنۍ او نسب له مخې.

حضرت علي کرم الله وجهُه

ښوونکي ته لارښووني:

- غوره ويناوې ولوله او په مطلب يې خبرې وکړه!
- له زده کوونکو څخه د غوره ويناوو مطلب په هکله پوښتنې وکړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. غوره ويناوې په چوپتيا سره ولولئ!

۲. دهر ګروپ يو کس دې د ټولګي مخکې ديوې وينا په مطلب خبرې وکړي.

۳. دلاندې کلمو هم معنا پيدا اوپه خپلو کتابچو کې وليکئ.

(ملګري، مجلس، ښايسته، عيبونه، پاک، غم، صفتونه، قدر، علم، شتمنۍ تلاوت، عبادت ، نهيلي)

۴. غوره ويناوې ولولئ او بيا د هرې وينا مطلب په خپلوکتابچو کې وليکئ.

ارزونه:

- ايا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي؟
- دغوره ويناوو په مطلب پوه شوي او خبرې پرې کولی شي؟
- دورکړل شوو کلمو هم معنا يې پيدا کړای شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او په جملو کې يې وکاروئ.

(عيبونه، نيمګړتياوې عبادت، ناهيلي، نا اميدي)

اووم لوست

بي بي عايشه (رضی الله عنها)

موخه: د متن لوستل ، ليکل، دبی بی عايشی رضی الله عنها په اړه معلومات او په متن کې د صفت د کلمو په ګوته کول دي.

هڅو ونکې پو ښتنې:

- ویلای شئ چې بي بي عايشه (رضی الله عنها) څوک وه ؟
- بي بي عايشه (رضی الله عنها) زموږ د ګران پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څه کيده؟

د مسلمانانو مور بي بي عايشه (رضی الله عنها) د حضرت ابوبکر صديق (رضی الله عنه) لوروه ، چې په مکه معظمه کې زېږېدلې او حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د بي بي خديجې (رضی الله عنها) تر وفات وروسته ورسره واده وکړ. له حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څخه يې د ديني علم زده کړ. دا ډېره پوهه او عالمه بي بي وه.

ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل زده کول او د سختو مسئلو پو ښتنې به يې ور څخه کولې. دا هم ديا دولو وړده چې زيات شمېر احاديث ترې روايت شوي دي، د الله (جل جلاله) د کتاب د علم په وسيله خلک ډېرو لوړو مرتبوته رسېدلي دي.په يوه حديث شريف کې دا موضوع داسې بيان شوې ده:

((د علم زده کړه په هر (نارينه او ښځينه) مسلمان باندي فرض دی.))

بي بي عايشه (رضی الله عنها) هم دعلم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

بي بي عايشه (رضی الله عنها) د (۶۶) کالو په عمر په مدينه منوره کې وفات او هلته خاورو ته وسپارل شوه.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- ښوونکی دې د بي بي عايشې (رضی الله عنها) په اړه له زده کوونکو څخه معلومات وغواړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن په چوپتيا سره د يو بل په مرسته ولولئ!
۲. د لاندې جملو تش ځايونه په درکړل شوو مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ!

- بي بي عايشه (رضی الله عنها) په مکه معظمه کې زيږېدلې.... (ده، دی)
- له حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) څخه يې ------ علم زده کړ. (ديني ، اخلاقي)
- داډېره پوهه او عالمه بي بي --------- (دی ، وه ، ده).
- ډېرو ښځينه مسلمانانو او اصحابو کرامو به له هغې څخه ديني مسايل -------------.
- (زده کول ، ياده ول)

۳. لاندې جملې ولولئ ، په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او بيا د صفت کلمې لاندې کرښه وکاږئ.

- داډېره پوهه او عالمه ښځه وه.
- بي بي عايشه (رضی الله عنها) د علم او پوهې په برکت دغې لوړې درجې او مقام ته رسېدلې وه.

ارزونه :

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د بي بي عايشې (رضی الله عنها) په هکله معلومات ورکولی شي؟
- د جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو ډکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د بي بي عايشې (رضی الله عنها) په هکله يوه لنډه مقاله وليکي چې له شپږو کرښو څخه لږه نه وي.

اتم لوست

متضادې کلمې

موخه:د متن سم لوستل، لیکل، او د متضادې کلمې په معنا او مفهوم پوهیدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په مخکې ټولګیو کې متضادې کلمې لوستلې دي؟ که مو لوستلی وي څو بېلګې یې ووایئ!
- ستاسې په نظر متضادې کلمې څه ډول کلموته وایي؟
- آیا کولی شئ چې څو متضادې کلمې پر تخته ولیکئ؟

متضادې کلمې : هغه کلمې دي چې د معنا له پلوه یوه د بلې ضد وي. لکه په دې کلمو کې: (تور _ سپین) (ژړا _ خندا) (اور _او به)

لاندې جملې ولو لئ او هغو کلمو ته ځیر شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده.

- دپسرلي په سرکې <u>شپه</u> او ورځ سره برابره وي.
- په ژمي کې هوا <u>سړه</u> وي او انسان <u>توده</u> هوا خوښوي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښاغلی ښوونکی دې متن ولولي.
- د متضادو کلمو په اړه دې معلومات ورکړي او بېلګې دې له زده کوونکو څخه و غواړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. لاندې بیتونه ولولئ او په خپلو کتابچوکې یې ولیکئ! تر متضادو کلمو لاندې کرښه وکاږئ!

کار ګران مو شپه او ورځ په کارلګیا دي
د هېواد سختو دردونو ته دوادي
دژوندون سرې تودې زغمي په مینه
دوطن د ابادۍ لار کې فنا دي

(محمد عثمان نژند)

۲. تاسې هم ددې چوکاټ په څېر په خپلو کتابچو کې يو چوکاټ جوړ کړئ او بيا د هرې کلمې په مخ کې يې ولیکئ.

سپين : تور
ډېر :
غښتلی :
يووالی :
ښکلا :

۳. د لاندې جملو د نښه شوو کلمو ضد په چوکاټ کې پیدا کړئ او د جملو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

لږ ، واړه ، بدرنګ ، ټاوان

- په افغانستان کې لوی او واړه غرونه ډېر دي. کم ________.
- دغو غرونو زموږ هېواد ښکلی کړی دی. ________.
- زموږ په هېواد کې لوی غرونه هم ډېر دي ________.
- زموږ د هېواد غرونه موږ ته ډېره ګټه لري ________.

ارزونه:

- زده کوونکي د متضادې کلمې په معنا او مفهوم پوه شول؟
- ایا زده کوونکي د متضادو کلمو په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې متضادې کلمې په جملو کې وکاروي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو متضادې کلمې ولیکي او بیا دې په جملو کې وکاروي.

نهم لوست

معیوب هلک

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د معیوب هلک حقونو ته درناوی کول او د نویو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د معيوبينو په هکله څه ویلی شئ؟
- موږ باید له معیوبو خلکو سره څه وکړو؟

حبیب په یوه پښه معیوب دی دوه کاله مخکې کله چې هغه له خپل پلار سره کروندې ته روان و، په یوه ماین برابر شو او په دې پېښه کې يې خپله پښه له لاسه ورکړه. هغه ډېره موده غمجن و، ځکه هغه نه شو کولی چې له نورو هلکانو سره لوبې وکړي.

د حبیب ځینو ملګرو له ده سره ملګرتیا پرېښوده د حبیب څو ښه ملګري د هغه په حال خواشيني وو. هغوی دا فکر وکړ چې څنګه له حبیب سره مرسته وکړي. هغوی داسې لوبې پیل کړې چې په هغو کې حبیب هم برخه اخیستلی شوه.

ناصر د حبیب همزولی و. هغه ته دا ښکاره وه چې حبیب له زده کړې سره ډېره مینه او علاقه لري. هغه حبیب د ښوونځي تللوته وهڅاوه. اوس حبیب په پنځم ټولګي کې دی او ښوو نځي ته د لکړو په مرسته ځي، حبیب په درسونو کې ډېر تکړه دی. له نورو زده کوونکو سره هم په درسونوکې مرسته کوي.ټول ښوونکي له هغه څخه ډېر خوشحاله دي. د حبیب کورنۍ، ملګري او ښوونکي له ده سره ډېره مینه لري. ځکه حبیب ډېر زیار باسي او د ژوند په هره برخه کې بریالی دی. حبیب وایي زه به په راتلونکي کې د معيوبينو د مرستې لپاره ډېر خدمتونه وکړم. اوس حبیب د روغو هلکانو په څېر ژوند کوي.

ښوونکي ته لارښووني:

- د معيوبينو سره د مرستي په هکله زده کوونکو ته معلومات ورکړه!
- زده کوونکي و هڅوه چې په دې اړه د ټولګي په مخکې خبرې وکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن دې په لوړ اواز ولولي.

۲. دلاندې نوو کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو ترڅنګ وليکئ.

معيوب____________

خواشينى _________

پيل _____________

وهڅاوه __________

تشويق يې کړ عيبي خپه شروع

۳. لاندې جملې ولولئ! په خپلو کتابچو کې يې وليکئ او د ضمير تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- هغه له خپل پلار سره کروندې ته روان و.
- د حبيب خو ښه ملګري د هغه په حال خواشيني وو.
- هغوی داسې لو بې پيل کړې چې په هغو کې حبيب هم برخه اخيستلی شوه.

۴. پو ښتنې:

- حبيب د څه شي له کبله معيوب شوی و؟
- هغه ولې غمجن و؟
- حبيب له کومولوبو څخه خوشحاله شو؟

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دنو يو کلمو هم معنا پيدا کړی شوي؟
- په جملو کې يې د ضمير کلمې پيدا کړې؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د معيوبينو په هکله شپږ کرښې مقاله وليکئ.

لسم لوست

ملي يووالی

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د نظم په معنا او مفهوم پوهېدل او په متن کې د متضادو کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ملي يووالی څه ته وايي؟
- د ملي يووالي په ارزښت خبرې وکړئ؟

هره پانه يې لايقه د ستاينې — په يو باغ کې وې ولاړې ډېرې ونې
په يوه هواکې ټولې لوېدلې — له يوې ويالې اوبه ورته راتللې
ښه او بد يې وو شريک يو يې واکدارو — ددې ټولو يو خزان او يو بهارو
لکه ګوتې د يوه وجود دلاس وې — ځينې جګې ځينې ټيټې کوز او پاس وې
د منهې او ناک توپير له و را معلوم و — چنار لوړ و شفتالو لکه ماشوم و
هر مرغه مو پېژانده له خپل آوازه — د مرغانو وې نغمې پکې ښورازه
لکه وي چې ولسونه په وطن کې — رنګارنګ ګلونه وو يوه چمن کې
ماليار و په هره ونه ډېر زهير — په حقونو کې يې نه وڅه توپير
په تمامه معنا يو واحد ملت و — يو له بله يې په هرڅه کې شرکت و
پکې هر قسمه ګلونه بوټي ګوره — لکه باغ يو مملکت وګڼه وروره
بېل رنګونه، بېل غرونه، بېل خويونه — دوه سکه ورونه لري بېل بېل نومونه

مګر دواړه اوسيدونکي د يو کوروي
د يوې سترګې په کور کې سپين او توروي

ګل پاچا الفت

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- شعر معنا کړه او په مفهوم يې رڼا واچوه!
- پر زده کوونکو باندې په شعر کې متضادې کلمې پيدا کړه! او پرتخته يې ور باندې ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. دلاندې کلمو متضادې کلمې پيدا او په خپلو کتابچو کې يې د کلمو تر څنګ ولیکئ او بيا يې په جملو کې وکاروئ!

الف: ښه ________ ت: جګې ________ هـ: شپه ________

ب: بهار ________ د: لوی ________

۲. دلاندې پوښتنو سم ځوابونه وټاکئ.

- له جګو اوږدو ونوڅخه مطلب څه دی؟

الف) د ملي يووالي بېلګې پېژندل.

ب) د مشرانو او همزولو پېژندل.

۳. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ «د مرغانو وې نغمې پکې خورازه»

الف: د شعرونو او سندرو ډولونه.

ب: د مرغانو خبرې کول.

۴. ددې نيم بيتي مطلب څه دی؟ «رنګارنګ ګلونه وې يوه چمن کې»

سم ځواب يې په نښه کړئ او بيا يې خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف: دنرګس، غاټول او ګلاب ګل ونه دي.

ب: په يوه وطن کې د بېلابېلو قومونو ګډ اوسېدل دي.

ج: دچمن د ګلانو پېژندنه ده.

ارزونه:

- زده کوونکي شعر روان او سم لوستلی شي؟
- ايا د شعر په اصلي مفهوم خبرې کولی شي؟
- په لوستل شوي شعر کې د متضادو کلمو ضد له ياده پيدا کولی شي؟
- زده کوونکي ددې وړتيالري چې د بيتونو د مطلب په هکله خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د يووالي په هکله څوکرښې ولیکي.

يوولسم لوست

متشابه کلمې

موخه: دمتن سم لوستل، لیکل او د متشابه کلمو په معنا او مفهوم پوهیدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- متشابه کلمې (ورته کلمې) څه ډول کلمې دي؟
- د متشابه کلمو بېلګې څوک ویلی شي؟

متشابه کلمې: هغو کلموته وايي چې په لیکلو کې يو بل ته ورته وي خو په معنا کې سره توپیر ولري، لکه په لاندې بیت کې چې لیدل کېږي:ـ

لکه په دغو جملو کې:

١. ولې دې له ولې څخه داسې وپوښتل؟

٢. زه تل هڅه کوم چې د خبرې تل ته ځان ورسوم.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولولئ.
- د متشابه کلمې په اړه معلومات ورکړه او څو متشابه کلمې پر تخته ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن ولولئ او د متشابه کلمې تعریف له یاده زده کړئ!
۲. لاندې جملې ولولئ او د هغو کلمو معنا ګانو ته ځیر شئ چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده.
- دبزګر لوړ په لوکې مات شو.
- انارګل زما کین لور ته ناست دی.
- توریالي وویل، «چې دا پېټی ډېر سپک دی.
- سپک سړی د چانه خوښېږي.
- وړ مې درونـد پېټی جګ کړ.
- درونـد انسان د هر چا خوښېږي.
- بېل د بزګر لپاره ضروري آله ده.
- اښک د خپلې کورنۍ څخه بېل ژوند کوي.

۳. په لاندې بیتونوکې د کومو کلمو لاندې چې کرښه ایستل شوې ده تاسو یې بله معنا پیدا او په جملو کې یې وکاروئ.

سـور د تـور سره هیڅکله نه جوړېږي	دا قانون د طبیعت دی چې چلـېږي
خو انسان چې بیا په تور کله تورن شي	خړ به ګرځي بیا هیڅکله نه سپینیږي

(جلاد حکمتي)

۴. لاندې کلمې ولولئ او بیایې په بېلا بېلو معنا ګانو کې وکاروئ کومې دي؟

ارزونه:

- زده کوونکي ویلی شي چې متشابه کلمې څه ډول کلمو ته وایي؟
- ایا زده کوونکو په جملو کې متشابه کلمې وپېژندې او دهرې کلمې په معنا پوه شول؟
- څو تنه زده کوونکي دې په لوستل شوو بیتونو کې د متشابه کلمو معنا ګانې په شفاهي توګه ووايي.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د متشابه کلمې تعریف په یاد زده کړي او بېلګې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

دولسم لوست

ملګري ملتونه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ملګرو ملتونو پيژندل او د ملګرو ملتونو د دندو په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ايا ويلی شئ چې ملګري ملتونه څه ډول سازمان دی؟
- د ملګرو ملتونو د سازمان اصلي موخه څه ده؟

((ملګري ملتونه)) يو نړيوال سازمان دی چې په ۱۹۴۹ ع کال کې يې ديو شمېر هېوادونو له خوا بنسټ ايښودل شوی دی. د دغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي موخه داده چې د کړکيچونو، جګړواو نښتو مخنيوی وکړي او د بيلابيلو هېوادونو ترمنځ د پوهاوي او سوله ييز ژوند لارې چارې برابرې کړي. دغه سازمان له جوړيدو څخه ترنن پورې د نړۍ په ډېروسيموکې جګړې او شخړې د پوهاوي له لارې حل کړي. د شخړو او ستونزو و پرحل سربېره د نړۍ په ګڼ شمېر هېوادونوکې يې ډېرې ودانۍ، روغتيايي او پرمختيايي پروژې هم بشپړې کړې دي. دا سازمان بېلابېلې څانګې لري چې يونيسف اود مهاجرينو عالي کميشنري يې لويې څانګې دي: د مهاجرو عالي کميشنري د نړۍ په زياتو هېوادونو کې دجګړو، طبيعي پېښو لکه زلزلو، سېلابونواو نورو ستونزو له کبله له بې ځايه شوو او بېرته ستنېدونکو خلکو او مهاجرو سره مرسته کوي.

يونيسف د ماشومانو او ځوانانو دښوونې او روزنې او دهغوی د پالنې په برخه کې مرستې کوي. دغه راز دا څانګه ماشومانوته خواړه، روغتيايي درمل او به اونور مواد هم برابر وي.

له دغو دووڅانګو پرته دملګرو ملتونو سازمان نورې څانګې هم لري چې هغه دادي:

۱- د خوړو نړيوال سازمان چې غذايي مواد برابروي او د کرنې او مالدارۍ سازمان چې د کرنې بېلابېل تخمونه او دمالدارۍ چاروته وده ورکوي داسازمان له کروندګروسره مرسته کوي.

۲- د روغتيايي چارو نړيوال سازمان چې په سيمه ييزو صحي چارو کې مرسته کوي.

۳- يونسکو چې د تعليمي، علمي او کلتوري برخو مسؤوليت پر غاړه لري.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ اواز ولوله!
- د ملګرو ملتونو په هکله دزده کوونکو له سويې سره سم معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. لاندې نوې کلمې په چوکاټ کې معنا شوې دي تاسو يې په جملو کې وکاروئ!

هدف	موخه
غذا	خواړه
شخړو	جګړو
ستونزو	مشکلاتو
کړکېچونو	جنجالونو

۲. يونيسف څه فعاليتونه ترسره کوي؟ په خپلو کتابچو کې يې ځواب په ځو کرښوکې وليکئ.

۳. د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

الف: ملګري ملتونه يو ______ سازمان دی.

ب: ددغه نړيوال سازمان د جوړېدو اصلي هدف دادی چې د کړکيچونو، جګړو، او ښنتو _______ وکړي.

ج: د کرنې او مالدارۍ سازمان د _______ تخمونو په برابرولو کې مرستې کوي.

د: يو نسکو د ______ ابداتو څارنه کوي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د ملګرو ملتونو په هکله څو کرښې مقاله وليکئ!

متلونه

موخه: د متن لوستل، لیکل، د متلونو په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر متل څه ته وايي؟
- څوک کولی شي چې متل ووايي؟

متلونه هغه پراخې مفهوم لرونکې، لنډې او زیاتره په وزن برابرې وېناوې دي چې دیوې خبرې د ټینګار او ښکلا لپاره په خبرو کې ویل کېږي او دټولنې د تجربو زېږنده وي. په متل سره دیوې ټولنې فکرونه او دودونه له یوه نسل څخه بل ته او له یوه ولس څخه بل ولس ته لېږدول کېږي او د خبرو ښکلا پرې زیا تیږی او پر مخا مخ لوري سمدلاسه اغېزه کوي. په خلکو کې مشهوره ده چې په هر متل کې د یوه کتاب مفهوم پروت دی:

(څه چې کرې هغه به رېبې)

نړۍ د پټي مثال لري او دانسان ټولې چارې او کړه وړه دتخم په څېر دي. انسان چې په دنیا کې هرڅه کوي اوهره چار چې سر ته رسوي هرو مرو به د خپلو کړو پایله تر لاسه کړي. که یې ښه کړي وي، نو ښه به ترې اخلي اوکه یې بد کړې وي نو به حاصل به ترې اخلي.

ښوونکي ته لارښووني:

- متن ولوله!
- د متلونو په هکله د زده کوونکو له سويې سره سم معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه وغواړه چې متلونه ووايي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. متن په چوپتيا سره ولولئ!

٢. په لاندې جملو کې متل په نښه کړئ او بيا يې په کتابچو کې وليکئ.

- په يوه ګل نه پسرلی کېږي.
- کوږ بار تر منزله نه رسيږي.
- د اوبو څاڅکي باران جوړوي.

٣. لاندې متلونه ولولئ او مطلب يې په خپلو کتابچو کې وليکئ:

- خدايه لوی مې کړې لويې رامه کړې.
- له لوږې مړ شه خو د منت دارو مه خوره.
- د ورغوي تناکه مرغلره ده.
- اول سلام پسې کلام.

ارزونه :

- ايا زده کوونکي متن سم لو ستلی شي ؟
- دمتل په معنا او مفهوم پوه شول؟
- د متل په هکله خپل معلومات وړاندې کولی شي ؟
- ايا په دې وپوهېدل چې هر متل ځانته دکارولو ځانګړی ځای لري؟

کورنۍ دنده :

که غر لوړ دی په سر يې لار ده) يعنې څه؟ مطلب يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

څوارلسم لوست

څپه (هېجا - سېلاب)

موخه: د متن لوستل، ليکل، د څپې په معنا او مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې څپه يا هجا څه ته وايي؟
- آيا تاسې کومه کلمه په څپو اړولی شئ؟

(څپه، هېجا يا سېلاب) د اوازونو دېند ښت له مخې ديو ې کلمې بيلولو ته هيجا وايي. ديوې کلمې دڅپو شمېر د همغې کلمې د غږونو په شمېر پورې تړلی دی. لکه په لاندې کلمو کې مثالونو ته ځيرشئ.

پښتانه – درې برخې يعنې پښ / تا / نه درې څپې لري، (بزګر) – دوې برخې يعنې بز ګر دوې څپې لري (بڼ – يوه برخه يعنی يوه څپه لري.

لاندې متن ولولئ! هغو کلموته ځير شئ چې کرښه ورلاندې ايستل شوې ده. تاسو يې هيجا کړئ!

نن زلمي او دده خور ملالۍ دښوونځي د اداري په لارښوونه ګډ کار وکړ. له نورو زده کوونکو سره يې دښوونځي چاپېريال او ټولګي پاک کړل.

زده کوونکي له خپلو ښوونکو سره په ډېره مينه دښوونځي په پاکوالي بوخت وواو په پای کې يې خپل ښوونځی پاک او سوتره کړ، دزلمي او ملالۍ دا کار ډېر خوښ شو. کله چې دوی له کار څخه وزګار شول او بېرته کورته راغلل، نو دا کيسه يې خپلې مور او پلار ته وکړه.

پلار يې هغوی ته وويل: بچيانو دا ډېر ښه کار دی موږ بايد خپل کور، کلی، ښوونځی او خپل هېواد دمتوپه زور پاک او سوتره وساتو او هڅه وکړو چې د کور کلي او هېواد په سمسورتيا کې په ګډه نه ستړې کېدونکې هلې ځلې وکړو چې زموږ و بچاړ هېواد بيا ودان او سمسورشي او زموږ خلک له بد بختۍ څخه وژغورل شي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن په لوړ اواز ولولي.
- ښوونکی دې دځپې په اړه معلومات ورکړي او دکلمو دڅپو یا هیجا په کارولو کې دې زده کوونکي وهڅوي چې دکلمو هیجاوې مشق او تمرین کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. متن ولولئ!

٢. زده کوونکي دې په ډلو کې لاندې کلمی په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې ووایي چې څو څپې لري.

سر	مخ	لاس	قلم	کتابچه	پوهنځی
رڼا	ورځ	شپه	تول‍ه	درملتون	
کراو	لار	څوکی	پښ	تیتار	لوګری
وریږه	ښوونکی	میوه	منه	ختکی	

٣. زده کوونکي دې یو بل ته څو کلمې املا ووایي او بیا دې کلمې په څپو واړوي او څپې دې وشمېري.

ارزونه:

- له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړئ چې څپه یا هیجا څه ته وایي؟
- زده کوونکي دې په خپله خوښه څو کلمې په کتابچو کې ولیکي بیا دې په څپو واړوي.

کورنی دنده:

زده کوونکي دې د کارتونو لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوي. څپې دې وشمېري اوبیا دې په جملو کې وکاروي.

شېدې	سپین	ښایست	خوښ	ودان

پنځلسم لوست

بشر دوستي

موخه: د متن لوستل، لیکل او دبشر دوستۍ په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکي پوښتني:

- ویلی شئ چې بشر دوستي څه ته وايي؟
- ایا تاسې له بې وزلو سره د خپل توان په اندازه مرسته کوئ؟ او ولې؟

څرنګه چې انسان په ټولنیز چاپېریال کې اوسیږي او په کلیو، بانډو او ښارونوکې ژوند کوي باید په ټولو چارو کې له یو بل سره، همکاري او مرسته وکړي. دستونزو او کړاوونو په وخت کې خوا خوږي ولري، که چېرې یوناروغ ووینې هغه باید سمدلاسه روغتون ته ورسوي. که ددرملو داخیستلو پیسې ورسره نه وي، د خپل وس اوتوان په اندازه دي نغدي پیسې ورکړي. همداراز د خپلو خپلوانو او ګاونډیانو د حال اواحوال څخه ځان خبروي او په ډېره مینه دي تري دروغ ناروغ پوښتنه وکړي. په کشرانو دي شفقت او رحم کوي او دمشرانو درناوی دي خپله انساني دنده وبولي، څرنګه چې موږ انسانان یو، دا دانسانیت دنده ده چې دنړۍ د ټولو انسانانو سره مینه خپله بشري فریضه وبولو.

هرانسان دقدراو درناوي وړ دی. ناپوهو کسانو ته دسمي لارې لارښوونه وکړو. د غچ اخیستو په ځای د بخښنې روحیه په ځان کې ورووزو، ځکه چې اصلي خوښي او نېکمرغي په بخښنه کې ده نه په غچ اخیستلو کې. له هر انسان سره باید په خوږو الفاظو خبرې وکړو.

دخپل بدن په وینه او رګونو کې انسان دوستي وروزو، ځکه داد انسانیت تر ټولو غوره مقام دی. دانسان ژوند یوازې ددې لپاره نه دی چې خپل ځان سوکاله کړي، بلکې دنورو سوکالۍ ته هم په ډېر ارزښت قایل شي، لنډه دا چې د انسانیت او بشر دوستي له خپل همنوع سره د زړه له کومې خواخوږي ده، موږ بایدد ټول بشر یت په غم او ښادۍ کې خپل ځان شریک وبولو، دا ځکه چې له نورو سره مینه د خپل ځان سره د مینې او محبت معنا لري.

ښوونکي ته لارښووني :

- متن ولوله!
- نوي کلمې پرتخته ولیکه او معنا یې کړه!
- په زده کوونکو باندي دمتن څو جملې املاء ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه :

۱. زده کوونکي دي متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
۲. دلاندي کلمو مترادف له یاده په خپلو کتابچو کي ولیکئ!

تولنیز	چارو	شفقت	چاپېریال	کړاوونو	درناوی
ګډ	کاوندیانو	دنده	غچ	سوکاله	

۳. په لاندي کلمو کي د ربط توري پیدا او په خپلو کتابچو کي یي ولیکئ.

کي	او	په	وس	هغه	څخه
چي	ورکړي	یو	مرسته	سره	هم

۴. په خپلو کتابچو کي لاندي قوسونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

الف: هر انسان دقدر او درناوی ور________ . (ده ، دي ، دی)

ب: له هرانسان سره په کړووړوکي په خوږو الفاظو خبري ________ . (وکړو ، کول)

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دبشر دوستۍ په معنا او مفهوم پوه شوي او خبري کولی شي؟
- دمترادفو کلمو هم معنا یي له یاده پیدا شوي؟
- په ورکړل شو یو کلمو کي یي د ربط توري په ګوته کړل؟

کورنۍ دنده:

دبشر دوستۍ په هکله په خپلو کتابچو کي څو کرښي ولیکئ!

شپاړلسم لوست

آزادي

موخه: د شعر لوستل ، لیکل او د آزادي په هکله معلومات ورکول او د نویو کلمو په معنا پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د آزادۍ په معنا او مفهوم پوهیږئ؟
- آیا د آزادۍ په هکله څه ویلی شئ؟

په ښـرۍ کې ښــه یم زه آزاد فـقیر — نه وربښمو کې چنجی غوندي اسیر
په خامتا کې حُر آزاد ښه دی سل ځله — لـه غـلامه چې لـباس یې وي حریر
د وژغـنو پـه کـیږدۍ کې که آزادیم — یـو ویښته به یې ور نکړم په کشمیر
په ویجاړه کې مرغه ځاله کې خوښ وي — په قفس کې د سرو زرو وي زهـیر
چې مرغان په هــوا وینم چرګ په ځمکه — راته یاد د اسارت شـي بد تــاثیر
همېشه اسیر مرغــه دی خوړل شوی — او ښکې یې بالـښت د خان او میر
له لیندۍ د اسارته چې څوک خلاص شي
بـې وزره پـه هــــوا ځـي لکه تیر

(ګل پاچا اُلفت)

ښوونکي ته لارښوونې:

- شعر ولوله! او معنا يې کړه!
- د شعر په مطلب باندې معلومات ورکړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې شعر ولولي.

۲. زده کوونکي دې د لوستل شوي شعرمطلب په خپلو کتابچو کې په نثر واړوي.

۳. لغتونه او معناګانې:

فقير - غريب

اسير - بندي

حُر - آزاد

زهير - ناتوانه

ارزونه:

- آيا زده کوونکی شعر سم لوستلی شي؟
- د موضوع په مطلب پوه شول؟
- دشعر په مطلب خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.

(اسير_ ويجاړه_ اسارت_ زهير_ تاثير _ حرير)

اوولسم لوست

د نومونو جوړښت (ساده نوم)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د ساده نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ساده نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- کولی شئ چې څو ساده نومونه ووايئ؟

ساده نوم: هغه دی چې له یوې واحدې کلمې څخه جوړ شوی وي لکه:

کتاب، قلم، زړه، خدا.

لاندې متن ولولئ! هغه ساده نومونه چې کرښه ورلاندې ایستل شوې ده په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

په کلي کې ژوند

په اوړي کې د کلي باغونه ښکلي او خوندوري مېوې لري. بریالی د رخصتیو په ورځو کې له خپل پلار سره کلي ته ځي، هلته په خپل بڼ کې له پلار سره کار کوي. دراتګ په وخت کې دخپلي مورلپاره: منې، ناک او زردآلو راوړي.
په کلیو کې ژوند خوندکوي. ځکه دکلي چاپېریال سمسور وي او دخلکو ګڼه ګونه هم زیاته نه وي باغونه او شنه چمنونه پکې وي. لښتي اوچیني هرې خواته بهیږي چې انسان یې له لیدلو څخه خونداخلي. په کلیو کې ښځې له خپلو مېړونو سره د کرنې په چاروکې پوره مرسته کوي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب اواز ولوله!
- دساده نوم بېلګې په تخته ولیکه او دهغو په هکله معلومات ورکړه!
- د څو جملو املاء په زده کوونکو باندې ولیکه!

د زده کوونکو فعالیتونه :

۱. متن د یوبل په مرسته په چوپتیا ولولئ!

۲. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

« مور ، کلی ، بڼ ، کار ، پلار »

۳. لاندې شعر ولولئ ، بیایې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوتر ساده نومونو لاندې یې کرښه وکاږئ

دغریب کاله ماشوم دی هر هلک یو ځل وهلی　　نازیې هیڅ نه دی لیدلی په ژړاکورته راغلی

چا اخیستی غېږکې نه دی له سپیرو خاورونه کله　　کور او کلي کې بې قدره خوار اوزار دی اوسېدلی

ګل پاچا الفت

۴. دلوستل شوي شعر مطلب په خپلو کتابچو کې په نثر ولیکئ!

ارزونه:

- ایا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- دساده نوم په معنا او مفهوم پوه شول؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې له یاده نور ساده نومونه ووایي؟

کورنۍ دنده :

زده کوونکي دې په خپلوکتابچوکې څوساده نومونه ولیکي، بیادې یې په جملوکې وکاروي.

ګیدړه

موخه: ددې کیسې لوستل او لیکل، او دکیسې په مفهوم پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د ګیدړو په هکله کیسې اوریدلې دي؟
- د هر کار د پیل لپاره تاسې د هغه پایله په پام کې نیسئ؟

یوه ګیدړه په یوه غره کې اوسېده، دې هیله درلوده چې یوه ورځ باغ ته د انګورو د خوړلو لپاره لاړه شي. ددې هیلې د پوره کولو لپاره له غره څخه د باغ په لور را روانه شوه. سهار مهال په تیاره کې باغ ته راورسېده. باغوان له باغ څخه ډېرجګ دیوال ددې لپاره را تاوکړی و چې باغ یې له خلکو او ځارویو څخه خوندي پاتې وي.

ګیدړه تر باغ چاپېره وګرځېده. غو ښتل یې چې له دیوال څخه باغ ته واوړي. خو په دې کار بریالۍ نه شوه. په پای کې یې ددیوال په بېخ کې یو سوری ولید چې له دې سوري څخه باغوان خپل باغ او به کاوه.

ګیدړه له دې سوري څخه په ډېر زحمت باغ ته ننوته. کله چې یې په باغ کې دانګورو ځوړند وږي په تاک کې ولیدل. له خوښۍ نه یې ټوپونه ورته ووهل او په خوړلو یې پیل وکړ.دو مره انګور یې وخوړل چې له خپلې خیټې څخه یې د اوبو مشک جوړکړ.

د سهار رڼا خپره شوه .ګیدړې وغو ښتل چې له راغلي سوري څخه بېرته ووځي خو دومره انګور یې خوړلي وو چې له سوري څخه وتل ورته ناممکن شوی وو. له ځان سره یې وویل چې بله چاره نشته، بې له دې چې بېرته وږې شي او ووځي.

دسهار لمر خپلې وړانګې په ټولو ځایونو خپرې کړې ، باغوان له خپل سپي سره باغ ته را روان شو. کله چې باغ ته را ورسېد د باغ دروازه یې خلاصه کړه. ګوري چې ګیدړه باغ ته راغلې ، سپي چې ګیدړه ولیده نو ورمنډې یې کړې او په ګیدړې یې حملې پیل کړې او له پښویې وغورځوله . ګیدړې دژوند په وروستیو شیبو کې

داسې وويل :كاشكې مې لومړى د وتلو لار سنجولې واى او بيا باغ ته ننوتې واى . كه مې لومړى دا فكر كړى واى اوس به دا كار نه را باندې كيداى.

ښوونكي ته لارښووني:

- دمتن د مطلب په هكله معلومات وركړه!
- ښوونكى دې له زده كوونكو څخه وغواړي چې د كيسې په مطلب دې خبرې وكړي.

د زده كوونكو فعاليتونه:

۱. زده كوونكي دې د يو بل په مرسته كيسه په چو پيتا سره ولولي.

۲. دلاندې مترادفو كلمو هم معنا له چوكاټ څخه پيدا او په خپلوكتابچو كې يې د كلمو تر څنګه وليكئ.

الف : هيله ______

ب: مشك ______

ج: خوندي ______

محفوظ- اميد- لاره سنجول- بد- د اوبو راوړلو ظرف چې ژى هم ورته وايي.

۳. دمتن اصلي مطلب په لاندې جملو كې وښيئ.

الف: په ډېر تكليف سره د ګيدړې ننوتل سورې ته.

ب: له سورې څخه بيرته وتل د ګيدړې لپاره ناشونى كارو.

ج: لومړى بايد سړى د كار انجام ښه وسنجوي بيا هغه كار وكړي.

۴. لاندې جملې په خپلو كتابچو كې وليكئ، بيايې د چوكاټ په مناسبو كلموسره بشپړې كړئ.

ورته- يې- چې- روانه- مې

الف: غوښتل ______ چې له ديوال څخه باغ ته واوړي.

ب: له دې سورې څخه وتل ______ نا ممكن شوي وو.

ج: له غره څخه د باغ په لور را __________ شوه.

د : كه ______ لومړى مې دا فكر كړى واى، اوس به په دې سرنوشت نه وم اخته شوې .

ارزونه:

- زده كوونكي متن سم لوستلى شي؟
- آيا دوى د كيسې په اصلي مطلب پوه شول؟
- آيادمترادفو كلمو هم معنا يې له چوكاټ څخه پيدا كړه؟

كورنۍ دنده:

په خپلو كتابچو كې د لوستل شوې كيسې مطلب په څو كرښو كې وليكئ!

نولسم لوست

مرکب نوم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د مرکب نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکي پوښتني:

- د مرکب نوم په هکله معلومات لرئ؟
- له تاسو څخه په دې هکله څوک مثال ویلی شي؟

مرکب نوم: هغه دی چې له دوو خپلواکو کلمو څخه جوړ شوی وي لکه: کتابتون، پرهارپانه، سپین بولدک، جلال آباد، نوی ښار، ګلخانه، پکتیا کوټ، میدان ښار.

په لاندې جملو کې هغو کلموته ځیر شئ چې کرښه ترې لاندې ایستل شوې ده.

۱- د بلخ پوهنتون یو ښکلی کتابتون لري.

۲- سپین بولدک د کندهار په ولایت کې دی.

۳- په جلال آباد کې د نارنجو ونې ډېرې دي.

۴- زما ورور په نوی ښار کې اوسیږي.

۵- د حبیب کور په ګلخانه کې دی.

۶- پرهارپانه د یو بوټي نوم دی.

په پورتنیو جملو کې (مزار شریف، سپین بولدک، جلال آباد، نوی ښار) ګلخانه او پرهار پانه مرکب نومونه دي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ➢ متن ولوله او د مرکب نوم په هکله معلومات ورکړه!
- ➢ د هر ګروپ زده کوونکي وهڅوئ چې په خپلو ګروپونو کې نور مرکب نومونه پیدا کړي او بیا دې هر ګروپ خپل مرکب نومونه په تخته ولیکي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. جملې دې ولولي او مرکب نومونه دې په کې په ګوته کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

- زرڅانګه زما د ماما لور ده.
- بادام ګل د ماین لټوونکو په دفتر کې دنده لري.
- سره مخه یو ډول ناروغي ده.

په لاندې ورو چوکاټونو کې کلمې درکړل شوي دي، تاسو داړوندو کلمو په یو ځای کولو سره مرکب نومونه جوړکړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

سپین	پښتون	زر	کوټ	بولدک	درمل
ګل	غوټۍ	جمال	ښار	نوی	څانګه

۳. لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ.

- میرویس میدان - بریکوټ
- زرغون ښار - سپین غر

ارزونه:

- آیا زده کوونکو مرکب نوم وپیژانده؟
- د مرکب نوم نورې بېلګې له یاده ویلی شي؟
- په جملو کې یې مرکب نومونه وپېژندل؟
- د چوکاټونو له ورکړل شوو کلمو څخه یې مرکب نومونه جوړکړای شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې مرکب نومونه په جملو کې وکاروئ!

(سپین ګل، ګل غوټۍ، وزیر اکبر خان، میوند واټ)

شلم لوست

اشر (ګډ کار)

موخه: د متن سم لوستل، لیکل اود ګډ کار دګټې په ارزښت پوهېدل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا کله مو په ګډو کارونو کې برخه اخیستې ده؟
- ویلی شئ چې ګډ کار څه ګټې لري؟

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو لپاره ډېر پرېشان و، ځکه د کروندې مهال په تېرېدو و، ځمکه یې په خپله نه شوه کرلی نو د خپلې ماندینې (تورپیکۍ) سره یې مشوره وکړه. هغې ورته وویل چې د کلي ځوانان ورته په اشر وغواړه. سباوون هم دخپلې ماندینې خبره ومنله او دکلي زلمیان یې د جمعې په ورځ د اشر لپاره را وغوښتل. سباوون نورو ځلمیانو سره سهار وختي د ځمکې په اړولو پیل وکړ. ترغرمې پورې یې ځمکه واړوله، پټي او پولې یې جوړې کړې. تورپیکۍ د غرمې لپاره ښه خوندوره ښوروا پخه کړې وه. د کلي ځلمیانو په ګډه سره ډوډۍ وخوړه او د مازیګر تر لمانځه پورې یې په پټیو کې راز راز سابه وکرل.

سباوون د تورپیکۍ له مشورې څخه ډېر خوښ و. د شپې چې سباوون او ماشومان یې د سترخوان ته د ډوډۍ خوړلو لپاره کښیناستل، سباوون خپلو ماشومانو ته وویل: ((ګډ کار زموږ یو ډېر ښه دود دی. زه یوازې وم، ځمکه مې نه اړولی شوه او نه کرلی)) خو ګاونډیانو را سره مرسته وکړه. زه به په خپله هم د ګاونډیانو په اشرونو کې هرومرو برخه اخلم. د ده ځامنو هم وویل کله چې ځوانان شوو نو موږ به هم له خپلو ګاونډیانو سره په کارونو کې برخه واخلو.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي او د درس مطلب دې له زده کوونکو څخه وپوښتي.
- ښوونکی دې د اشر د ګټو په هکله معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې د ګډ کار د ګټو په هکله خبرې وکړي.

٢. زده کوونکي دې نوې کلمې په جملو کې وکاروي.

مهال - وخت   زلمی - ځوان   خوندوره - مزه دار   اشر- ګډ کار

٣. لاندې نیمګړې جملې په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.

سباوون د خپلې درې جریبه ځمکې د کرلو له پاره ډېر ________________ و.

سباوون د کلي ځلمیان د جمعې په ورځ ____________ ته را وغوښتل.

۴. لاندې کلمې په کتابچو کې ولیکئ او بیا د ساده نومونو لاندې کرښه وکاږئ.

سباوون-   ځمکې-   کلي-   خوښ-   ځوانانو-   کار-   مرسته-   اشر.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ګډ کار د ارزښت او ګټې په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- آیا زده کوونکي کولی شي چې د ګډ کار په ارزښت خبرې وکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د خپل ګډ کار چې په کور، ښوونځي او یا په کوم بل ځای کې يې تر سره کړې وي، څو کرښې ولیکي.

یوویشتم لوست

د کونړ سیند

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د کونړ د سیند په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا د کونړسیند مولیدلی دی؟
- ویلی شئ چې له دې سیند څخه خلک کومې ګټې ترلاسه کوي؟

د کونړ سیند د هندوکش له غرونو څخه سر چېنه اخلي. د چترال لـه خوا د بریکوټ پـه سیمه کې کونړ تـه داخلېږي او لـه دې ځایـه د شـیګل او اسمار پـر لاره د دنګو دنګو غرونـو پـه منځ کې لـه دم کلي یـا اسعد آبـاد څخـه تېـر او مـخ پـرجلال آبـاد بهیږي. له دغه سیند سره د کامدیش او پېچ درې سیندونه هم یوځـای شـوي دي. د کونړ د زراعتي ځمکو پر خړوبولو سر بېره کـونړ تـه یـې ځـانګړې ښـکلا وربخښـلې ده.

په دې سیند کې ډول ډول کبان او په شګو کې یې د سرو او سـپینو زرو ذرې شـته، چې ډلـې ډلـې ښـکاریان د کبـانو نیولـو او زرلټـوونکي د زرو پـه راغونـډولو پـسې ورځي. دا سیند د برښنا د تولید او دځمکو د خړوبولو لپاره ډېرې اوبـه او دبنـدونو جوړولو لپاره مناسب ځایونه لري.

ښوونکي ته لارښوونې:

- د کونړ سیند په هکله دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې پرمخ ولیکي او معنا دې یې کړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. نوې کلمې په جملو کې وکاروئ.

<u>پیل</u> <u>شروع</u> <u>کبان</u> <u>ماهیان</u> <u>ښکلا</u> <u>ښایست</u>

۳. دلاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

دکونړ سیند هندوکش له غرونو څخه __________________ کېږي.

دکونړ سیند ډېر________________لري.

د کونړ سیند ډېره زراعتي ځمکه ____________________ .

د کونړ سیند د کونړ ولایت ته زیاته _________________ ورکړي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا د متن د مطلب په هکله خبرې کولی شي؟
- د نویو کلمو په معنا پوه شوي دي. او نوې کلمې په جملو کې کارولی شي؟

کورنۍ دنده:

د کونړ سیند په هکله هغه څه چې مو زده کړل، په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکئ!

دوه ویشتم لوست

مشتق نوم

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، دمشتق نوم پېژندل او په جملو کې یې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آیا تاسو د مشتق نوم اوریدلی دی؟
- مشتق نوم څه ډول نوم ته وایي؟
- کولی شئ چې د مشتق نوم بېلګې ووایئ؟

مشتق نوم: هغه دی چې له یوې ریښې سره مختاړی یا وروستاړی ونښلي او نوې کلمې ترې جوړې شي یا مشتق یا جوړ شوی نوم، د یوې خپلواکې (مستقلې) ریښې سره د لاحقې او سابقې په نښلولو جوړېږي. لکه: د (روغتیا) مشتق نوم د یوې مستقلې ریښې (روغ) او د (تیا) وروستاړی څخه جوړ شوي دی.
د (راتګ) مشتق نوم د (را) سابقې او د (تګ) ریښې څخه جوړ شوی دی.
لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته پام وکړئ ترکوموکلمو لاندې چې کرښه کښل شوې ده.

- زما خورځه ناروغه ده.
- ښوونکی د ښوونځي په میدان کې زده کوونکو ته وینا کوي.
- د تورګل پلار د نساجۍ په فابریکه کې کارګر دی.

په پورتنیو کلمو کې (خورځه، زرګر، کارګر، مشتق نومونه دي چې د یوې ریښې څخه د مختاړو اووروستاړو په نښلولو سره جوړ شوي دي. په لاندې توګه:

۱. د (خورځه) مشتق نوم چې د (خور) دریښې او د (ځه) د لاحقې په یو ځای کیدو سره جوړ شوی دی.
۲. د (زرګر) مشتق نوم د (ښووني) د ریښې او د (ګر) د لاحقې په نښلولو سره جوړ شوی دی.
۳. د (کارګر) مشتق نوم د (کار) دریښې او د (ګر) د لاحقې یا وروستاړي څخه جوړ شوی دی.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې د مشتق نوم او د هغه د بېلګو په اړه لنډ معلومات و ړاندې کړي.
- ښوونکی دې د مشتق نوم بېلګې له زده کوونکو څخه وپوښتي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. دلاندې جملو تش ځایونو لپاره په قوسونو کې ساده نومونه او مشتق نومونه د رکړل شوي دي. تاسې له دې کلمو څخه یوه مناسبه کلمه پیدا او جملې وربا ندې بشپړې کړئ.

(کتاب، کتابدار، باغ، باغوان، ګل، ګلداني)

د کتابتون __________ باید په خپل وخت وروړل شي.
________________ باید کتابونه په ټاکلي ځای کې کېږدي.
________________ د ونو په ساتلو او د ګلانو په کرلو ښه پوهیږي.
په ______________ کې رنګا رنګ ګلان او ونې وي.
د ______________ ساتنه ډېر مهارت غواړي.
د ژمي په موسم کې ګلان په ____________ کې کېښول او ساتل کېږي.

۳. لاندې متن ولولئ او په دې کې مشتق نومونه پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
افغانستان یو غرنی هېواد دی. دا ښکلی هېواد د ونو او غرونو د لرلو له کبله ښه هوا لري.
د دې وطن له هرې سیمې څخه راز راز غلې او مېوې لاس ته راځي.
په افغانستان کې ډول ډول طبي بوټي شنه کېږي.

ارزونه:

- آیا زده کوونکو د مشتق نوم وپېژانده؟
- د مشتق نوم په اړه نورې کلمې له یاده ویلی شي؟
- دوی وکولی شول چې نیمګړې جملې په مناسبو مشتقو نومونو او ساده نومونو سره بشپړې کړي؟

کورنۍ دنده:

دا لاندې د مشتق دنومونو ریښې او لاحقې سره بېلې کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.
(ښکاري، سیلانیان، لوګری)

دروېشتم لوست

موزيم

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د موزيم په معنا او مفهوم پوهېدل او د موزيم د لرغونو آثارو د ارزښت په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- موزيم کوم ځای ته وايي؟
- تاسې کله موزيم ليدلی دی؟
- هلته مو څه شی ليدلي دي؟

موزيم هغه ځای ته وايي چې د يوه هېواد ارزښتناک او د ډېرو زمانو لرغوني آثار په کې ساتل کېږي چې له يوه ځايه بل ځای ته د لېږدولو وړ وي. د تېرو زمانو د خلکو له خوا هغه جوړ شوي شيان چې د اغوستلو، کارولو، خوړلو، او سپړلو او لمانځلو لپاره يې جوړ کړي وي د تاريخي يا لرغونو آثارو په نامه ياديږي.

زموږ ګران هېواد افغانستان د نړۍ يو خورا لرغونی هېواد دی او ډېر لرغونی او زوړ تاريخ لري. تر اسلام د مخه په دې خاوره کې نور مذهبونه او اديان لکه: زردشتي او بودايي رواج وو. ددې مذهبونو زيات آثار تر اوسه پورې زموږ په هېواد کې موندل کېږي. لرغوني آثار ديو هېواد د تاريخ د يوه سند حيثيت او ارزښت لري. د نړۍ خلک د خپلو تاريخي آثارو قدر کوي.

موزيم د تاريخي پېښو او واقعاتو د معلومولو او اټکل لپاره يوه غوره وسيله ده. او د تېر وخت د ژوند بڼه، دود او د ستور په ډاګه کوي.

په افغانستان کې د هېواد د لرغونو آثارو د ساتلو په خاطر يو موزيم د کابل ښار په دارالامان کې موقيعت لري. دا موزيم په آسيا کې له مشهورو موزيمونو څخه ګڼل کېږي. لازمه ده چې موږ دموزيم په ارزښت وپوهېږو او په هغه کې د موجودو لرغونو آثارو ساتنه وکړو.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي.
- د موزیم د ارزښت په هکله دې معلومات ورکړي.
- له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې دموزیم د ارزښت په هکله خبرې وکړي.
- د متن څو جملې دې په زده کوونکو باندې ولیکي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې ولولي.
۲. لاندې کلمې په کتابچو کې ولیکئ! بیا د صفت تر کلمو لاندې کرښه وکاږئ.
(ګران، ډیر، هېواد، ارزښت، قدر، غوره، آثارو، مشهورو).
۳. دلاندې کلمو، ضد پیدا او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!

الف: زوړ
ب: اسلام
ج: زیات
د: قدر

۴. پوښتنې:

- موزیم کوم ځای ته وايي؟ ځواب یې په کتابچو کې ولیکئ.

۵. لاندې جملې په کتابچو کې ولیکئ! بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ!
الف: د کابل موزیم ډېر ____________ آثار درلودل.
ب: زموږ ___________ هېواد افغانستان د________ یو خورا لرغونی هېواد دی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د موزیم په هکله یې پوهه ترلاسه کړه؟
- آیا زده کوونکي د موزیم او دهغه د ارزښت په هکله خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شوو کلمو کې یې د صفت کلمې پیدا کړې؟
- د متضادو کلمو ضد یې پیدا کړی؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د موزیم د ارزښت په اړه په خپلو کتابچو کې څو کرښې ولیکي.

څلرويشتم لوست

د بُست کلا

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، د بُست د کلا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- څوک ویلی شي چې د بُست کلا په کوم ځای کې ده؟
- ستاسو په فکر د بُست کلا به کومو بادشاهانو جوړه کړې وي؟

وایي چې غزنوي پاد شاهان به په ژمي کې د هلمند بُست ته تلل. په بُست کې یوه غونډۍ وه. د دې غونډۍ پر سر غزنوي پادشاهانو یوه لویه او ښکلې کلا جوړه کړې وه چې څلورو خواوو ته یې لوی لوی برجونه درلودل. ددې غونډۍ په لمن کې بازار، کاروان سرایونه، حمامونه او لوی جوماتونه جوړ شوي وو. خواوس هغه ښکلی ښار وران دی ځکه دا ښار چنګیز او تیمور وسوځاوه. چې اوس د بُست د ښار یوازې یوه دروازه آباده پاتې ده چې پنځه ویشت متره اوږدوالی لري. دا دروازه په یوولسمه میلادي پېړۍ کې په خورا مهارت او ښکلې بڼې جوړه شوې ده. چې شته والی یې زموږ په تاریخي آثارو کې شمېرل کېږي.

نو لازمه ده چې موږ د خپل ګران هېواد افغانستان په زړه پورې تاریخي آثار د زړه له کومې خوندي وساتو او هېچا ته دا اجازه ور نکړو چې دا ملي شتمني له منځه یوسي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- د بُست کلا په هکله دې خبرې وکړي.
- ښوونکی دې د متن څو جملې پر زده کوونکو باندې املاء کار وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. زده کوونکي دې متن ولولي.
٢. زده کوونکي دې دبُست کلا په هکله د ټولګي په مخکې خبرې وکړي او دا سې نور تاریخي ځایونه دې په تخته ولیکي.
٣. د لاندې کلمو، ضد د چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

لویه	________	اوړې ـ وړه ـ آباد
وران	________	بدرنګ ـ
ښکلا	________	
ژمی	________	

۴. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!
- غزنوي پادشاهانو په بُست کې څه شی جوړ کړي و؟
- د بُست کلا چا وسوزوله؟
- د بُست کلا دروازه څومتره اوږدوالی لري؟
- د بُست دروازه په څویمه میلادي پیړۍ کې په خورامهارت او ښکلي بڼه جوړه شوې وه؟

۵. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په مناسبو کلمو سره يې بشپړې کړئ.

بُست په ________________ کې یو ځای دی.
بُست کې _____________ یوه لویه کلا جوړې کړې ده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکي په دې پوه شول چې د بُست کلا په کوم وخت کې او دکومو پادشاهانو له خوا جوړه شوې ده؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا يې په جملو کې وکاروئ!
(بُست، غزنوي، غونډۍ، کلا، ښار)

پنځه ویشتم لوست

د پښتو ژبې توري

موخه: د پښتو ژبې د تورو سم لوستل، لیکل او دتورو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې د پښتو ژبې ټول الفبا (توري) څو دي؟
- پوهېږئ چې کوم توري د پښتو اصلي توري دي؟

دپښتو ژبې الفبا څلور څلوېښت توري لري لکه:

آ ـ ا ـ ب ـ پ ـ ت ـ ټ ـ ث ـ ج ـ ح ـ خ ـ څ ـ
ځ ـ د ـ ډ ـ ذ ـ ر ـ ړ ـ ز ـ ژ ـ ږ ـ س ـ ش ـ
ښ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ غ ـ ف ـ ق ـ ک ـ ګ ـ
ل ـ م ـ ن ـ ڼ ـ و ـ ه ـ ی ـ ې ـ ى ـ ئ ـ ي ـ

په دغو تورو کې (۲۲) توري د پښتو او فارسي تر منځ ګډ دي او نور اته توري يوازې په پښتو کې راځي چې هغه دادي:

ټ ـ ډ ـ ړ ـ څ ـ ځ ـ ږ ـ ښ ـ ڼ

په دغو څلورڅلويښت تورو کې (۲۲) توري چې او څلور نور کومکي توري دي.

په پښتو کې د عربي ژبې دغه لس توري هم په مستعار ډول کارول کېږي.

ث ـ ح ـ ذ ـ ص ـ ض ـ ط ـ ظ ـ ع ـ ف ـ ق

خو د پښتو په کلمو کې راځي او که په کومه کلمه کې راشي نو هغه به اصلاً پښتو نه وي.

د پښتو د الفبا بېلګې په کلمو کې:

آسمان، اس، باغ، پلار، توت، ټولګی، جامې، څوک، ځراغ، ختکی، ځمکه، دېوال، ډوډی، ړوند، زنه، زلمی، سترګه، شپه، ښځه، کور، او داسې نور.

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې د پښتو ژبې اصلي توري پر تخته ولیکي او له زده کوونکو څخه دې داسې کلمې وغواړي چې د پښتو توري پکې راشي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. د لاندې لغتونو هم معنا کلمې په تشو ځایونو کې ولیکئ.

خاص، ګډ، کانسونینټ، واول.

شریک: ۲۱ توري د پښتو او فارسي ترمنځ ______________ دي.

خپل: د پښتو ________________ توري اته دي.

چپ: د پښتو الفبا ۲۲ توري د____________ دي.

کومکي: په پښتو ژبه کې څلور توري ____________________ بلل کېږي.

۲. دغه پوښتنې له پاره درې ځوابونه درکړل شوي دي. تاسو یې سم ځواب په نښه کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

په پښتو کې ټول مستعمل توري څو دي؟ ( )	(۴۴)	(۱۰)	(۳۰)	( )
د پښتو او دري ترمنځ ګډ توري څو دي؟ ( )	(۲۰)	(۲۲)	(۲۸)	( )
د پښتو په الفبا کې چپ توري څو دي؟ ( )	(۲۶)	(۲۸)	(۲۱)	( )
د پښتو الفبا کومکي توري څو دي؟ ( )	(۱۳)	(۴)	(۲)	( )

د الفباهر توري ته یوه کلمه په خپلو کتابچو کې ولیکئ چې په هماغې توري پیل شوې وي.

لکه: (آ) آسمان.

۳. د پښتو اصلي توري څو دي؟ بیا د هر توري له پاره درې درې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۴. لاندې پښتو تورو ته داسې کلمې جوړې کړئ چې توري د کلمې په سر، منځ او پای کې راشي.

(ټ- ډ- ړ- ځ- څ- ږ- ښ- ڼ).

لکه: (ټال) په سر کې (غټان) په منځ کې (مټ) په پای کې.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د پښتو الفبا توري وپېژندل؟
- زده کوونکي کولی شي چې هر توري ته کلمې ووایي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پښتو اصلي تورو ته کلمې جوړې او بیا دې په جملو کې وکاروي.

شپږ ویشتم لوست

الوتکه

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د الوتکې په اړه معلومات پیدا کول.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې الوتکه د لومړي ځل له پاره چېری او د چا له خوا جوړه شوه؟
- الوتکو د انسانانو په ژوند کې کوم بدلون راوستی دی؟

دالوتکې په وسیله انسانان له یوه ځای څخه بل ځای ته په ډېره لږه موده کې سفر کولی شي. الوتکې د انسان په ژوند کې زیات بدلون راوستی دی.

الوتکه د لومړي ځل له پاره د (۱۹۰۳) م کال د دسمبر د میاشتی په (۱۷) نېټه دوو امریکایي ورونو چې اولیف رایټ او ویلبورایټ نومېدل په هوا کړه. دوی خپله لومړنۍ الوتنه د هغې الوتکې په وسیله چې یو ماشین یې درلود چې د لرګیو، تارونو او ټوکر څخه جوړه شوې وه د (۳۷) مترو په واټن سرته ورسوله. دا په نړۍ کې لومړنۍ الوتنه وه. تر دې وروسته نورو پوهانو د الوتکې جوړولو په کار کې ښه

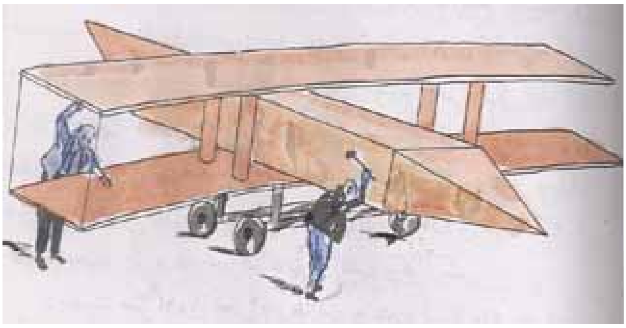

والی راوست، او س په نړۍ کې راز راز الوتکې جوړې شوې دي. ځینې الوتکی تر (۱۴۰۰۰) مترو لوړوالي پورې الوتنه کولی شي، لویې الوتکې زیات شمېر کسانو له پاره ځای لري.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د هوايي ترانسپورټ د ارزښت او ګټو په هکله د زده کوونکو د سويې په پام کې نيولو سره سم معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. متن د يو بل په مرسته ولولئ!

۲. د لاندې کلمو مترادف له چوکاټ څخه پيدا او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

تغير - فاصله – دنيا – چټک - طياره

الف: الوتکه ________________.

ب: بدلون __________________.

ج: واټن ___________________.

د: نړۍ __________________.

هـ: تېز ___________________.

۳. د لاندې پاراګراف تش ځايونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

الوتکه د لومړي ځل له پاره په ۱۹۰۳ ________ کال کې دوو __________ ورونو چې ________ نومېدل جوړه کړه.

دوی خپله ______ الوتنه د هغې الوتکې په وسيله چې يو ______ يې درلود، چې د______________،تارونو او __________ څخه جوړه شوې وه د ۳۷ مترو په ______ سرته ورسوله. د ا په نړۍ کې لومړنۍ ___________ وه.

۴. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(الوتکه ـ نړۍ ـ چټک ـ سفرـ بدلون).

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د متن په مفهوم پوه شوي دي او خپل معلومات نورو ته ويلی شي؟
- آيا زده کوونکو و کولی شول چې ورکړل شوی پاراګراف په مناسبو کلموبشپړکړي؟
- آيا زده کوونکو د کلمو ضد پيدا کړی دي؟

کورنۍ دنده:

د الوتکې د ارزښت او ګټې په هکله څو کرښې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

اوه ويشتم لوست

د کلام اجزاوې

نوم

موخه: د نوم په معنا او مفهوم باندې پوهېدل، په جملو کې د نوم سم کارول، او د ې متن لوستل او ليکل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسې د څو شيانو نومونه واخلئ؟
- ستاسو په فکر نوم څه ته وايي؟

نوم:

نوم د وينا هغې برخې ته وايي چې د هغه په واسطه يو شخص، حيوان يا شی نومول کېږي نوم د څوک، چا، څه شي او څه شيانو پوښتنو ته ځواب ورکوي.

لاندې جملې ولولئ! ترکومو کلمو لاندې چې کرښه اېستل شوې ده د انسان، حيوان يا د يو شي نوم را ښيي.

۱. زرغونه نن بازار ته ځي.
۲. اڅک خپل ملګري ته ليک ليکي.
۳. ګل غوټۍ لمر ته ناسته ده.
۴. هغه آس زيړ رنګ لري.

زرغونه، اڅک، ګل غوټۍ، آس

کلمې ټول نومونه دي زموږ په ژبه کې د (څوک او چا) پوښتنې د ا شخاصو او د څه شي پوښتنې د شيانو له پاره راځي.

مثلاً چا ـ څوک؟ ـ غوټۍ ـ ايمل ـ او زمری.

يادونه: په پښتو کې چا اوڅوک د مفرد اوجمع د پاره يو ډول راځي او توپير يې د جملې په خبر کې څرګندېږي.

څه شی؟ ونه، موټر، اوبه، ځمکه. څه شيان؟

غرونه، ونې، ګلان، ميږې.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د نوم او دهغه د مثالونو په وړاندې کولو سره معلومات ورکړه!
- پر زده کوونکو باندې د نوم ببلګې د تختې پرمخ مشق او تمرين تر سره کړه!

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په لوړ آواز ولولي.
۲. لاندې نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا د انسان نومونه پکې په نښه کړئ.
(زرغونه، روښان،ونه، ځوکۍ، آس، پسه).
۳. په لاندې نومونو کې د شيانو نومونه په نښه کړئ!
(مېز، ګېلاس، ساعت، ونې، ګلان، لاسونه).
۴. لاندې متلونه په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا تر نومونو لاندې يې کرښه وکاږئ!
۱. لمر په دوو ګوتو نه پټيږي.
۲. له بېکاره هر څوک بې زاره دی.
۳. ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سورغمی دی.
۴. شرمښ هغه مېږه وړي، چې له رمې څخه جلا وي.
۵. خپله خوله هم کلا ده هم بلا ده.
۵. زده کوونکي دې په دوه کسيزه توګه يو بل ته املا ووايي او خپلې غلطۍ دې د ښوونکي په مرسته اصلاح کړي.

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نوم او دهغو مثالونو په وړاندې کولو سره کولی شي معلومات ورکړي؟
- آيا زده کوونکي وکولی شول چې د انسان، حيوان او دشيانو نومونه په ورکړل شوو نومونو کې په نښه کړي؟
- په ورکړل شوو متلونو کې يې نومونه پيدا کړی شول؟

کورنۍ دنده:

په خپله خوښه د انسان، ځارويو ، او شيانو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ بيا يې په جملو کې وکاروئ.

اته ویشتم لوست

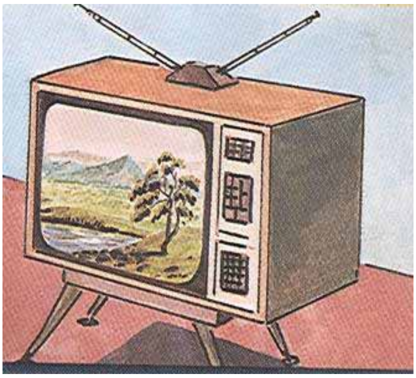

ټلویزیون

موخه: د متن سم لوستل، لیکل د ټلویزیون پېژندل او د ټلویزیون په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- په انځور کې څه وینئ؟
- تاسې د ټلویزیون کومو خپرونو سره مینه لرئ؟

ټلویزیـون د خبـرو رسـولو هغـه وسـیله ده چـې د آواز سـربېره تـصویر هـم ښـیي. ټلویزیون یو داسې بکس دی چې مخې تـه یـې ښیښـه لګېـدلې ده. پـه دې ښیښـه باندې د ویونکو او نورو شیانو تـصویرونه ځرګندوي. د دې شاته د وړو وړو پـرزو یو جال دی. ټلویزیون د راډیو یو پر مخ تللی شکل دی. توپیر یې دادی چې مـوږ لـه راډیو څخه یوازې غږونه اورو او په ټلویزیون باندې له آواز سربېره تـصویرونه هـم راځي.

بل توپیر یې دادی چې راډیو تر لیرې ځایونو پورې اوربدل کېږي. خو ټلویزیـون لـه خپل مرکز څخه تر (۷۰) کیلو متره لیـرې اوربدل او لیدل کیدای شي. خو اوس د دېش انتنونو پـه جوړولـو سره دا کار اسانه شـوی دی. دهر ځای او دهر هېـواد پـه ټلویزیون کې ډول ډول پروګرامونه خپرېږي.

پـه ټلویزیـون کـې د قـرآن کـریم ښـوونه، تـلاوت، روغتیـایي پروګرامونـه، خبرونـه، تفریحی پروګرامونه، سپورتي لوبې، ترانې، سندرې، مرکې اوښـوونیز فلمونـه او داسې نور خپرېږي.

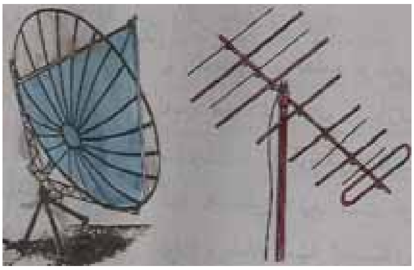

هـر څـوک د خپلـې خوښـې پروګرامونـه پـه خپـل وزګار وخت کې ګوري.

ټلویزیون د بېلا بېلو ښارونو، هېوادونو او کلیو عکسونه ښیي د ټـولې نـړۍ لـه حـالاتو څخـه مـوږ خبـروي. د سـاینس او د نـورو علومـو سـبقونه را تـه ښـیي. ټلویزیـون لـه سـهار څخـه تـر ماښـامه پـورې د ماشـومانو او ځوانـانو د ښـې روزنـې لـه پـاره هـم ښوونیزې او روزنیزې خپرونې لري او ترې ګټه اخلي.

زموږ د هېواد ماشومانو او ځوانانو ته په کار ده چې دوی د ټلويزيون تعليمي او تربيوي خپرونې وګوري او ګټه ترې واخلي. د ټلويزيون د کتلو په وخت کې بايد تاسې ليرې کښېنئ. ځکه چې نژدې کېناستل سترګو ته زيان رسوي.

د انګليسي (برد) او امريکايي (جنکتر) په هڅو پر (۱۹۲۵) م کال کې د برېښنا په څپو کې ټلويزيون د عکس لېږدولو تجربه بريالۍ شوه او بيا يو شمېر نورو پوهانو ددې کار په بشپړتيا کې هڅې وکړې او د ټلويزيون ننداره يې په نړۍ کې ورونښودله.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د ټلويزيون د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکړه!
- له زده کوونکو څخه پوښتنې وکړه چې کوم پروګرامونه د دوی له پاره په زړه پورې دي په دې هکله دې خبرې اترې وکړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱.

لغتونه	او معناګانې:	لغتونه	او معناګانې:
شکل	بڼه	توپير	فرق
تصوير	عکس	مرکو	خبرو
تلاوت	سم لوستل او قرائت	زيان	ضرر
هڅې	کوښښونه		

۲. په خپلو کتابچو کې له پورتنيو لغتونو څخه مناسبې جملې جوړې کړئ!

۳. په لاندې کلمو کې د ضمير کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

(ټلويزيون، وسيله، هغه، دوی، څوک، موږ، ملت، ټول، زموږ، تاسې)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ټلويزيون په اړه يې پوهه ترلاسه کړه؟
- زده کوونکي کولی شي چې د ټلويزيون د ارزښت او ګټو په هکله خبرې وکړي؟
- په ورکړل شويو کلمو کې يې ضميرونه وپېژندل؟

کورنۍ دنده:

د ټلويزيون کومه خپرونه مو خوښېږي دهغې په باره کې په خپلو کتابچو کې څو کرښې وليکئ.

نهه ويشتم لوست

د ماين خطرونه

موخه: د متن سم لوستل، ليکل او د ماين له خطرونو څخه د ځان ژغورل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- که چېرې داسې ډبرې په يوځای کې ووينو چې په سره رنګ په نښه شوې وي بايد څه وکړو؟
- د ناچاودلو مرميو او ماينونو په ليدو سره بايد موږ چاته خبر ورکړو؟

زرمينه د خپلې ترور کره تلله. کومه لاره چې د هغې د ترور کورته تللې وه، له يوې د ښتې څخه تېرېده چې ځينې ناپېژندل شوي شيان موجود وو.

يوه ورځ د مخه زرمينې تـه د ماينونو د خطر پېژنـدنې او ناچـاودلو شـيانو د کـورس ښوونکې د ماينونو له خطر څخه د مخنيوي په اړه معلومـات ورکړي و، د لارې پـه اوږدو کې زرمينې ته د خپل استاذ خبرې په ياد وې او په فکر کې يې راګرځېدلې، هسې نه چې په کوم ماين ورېرابره شي. په همدې فکر کې وه چې نـابره يې سترګې پـه مـاين ولګېدې. زرمينه بې له دې چې وارخطا شي ودرېده او دخپل استاذ ټولې خبرې يې را پـه يـاد شوې. لومړی يې هغه د ډبرې په وسيله په نښه کړ. خو په دې يې هم تسلي ونه شوه بيا يې يوه ټوټه را واخيسته او پـه هغـه ځای کې يې د يوې نښې نښانې پـه شکل کېښوده.په خپله پـه هماغه لاره چې راغلې وه ستنه شوه او دماين پـاکۍ دفتر تـه يې خبر ورکړ،دماين پاکولو يوه ډله له زرمينې سره روانه شوه او هغه سيمه يې له ماينونو څخه پاکه کړه. د ماين پاکۍ دفتر د زرمينې ښوونځي تـه دهغې د ښـه کـار پـه خـاطر يـو سـتاين ليـک واسـتوو. بلـه ورځ سرښـوونکي د ښـوونځي ټـول زده کوونکي راوبلل او دزرمينې د هوښيارۍ کيسه يې ټولو ته بيان کړه. بيا يې له زرمينې څخـه مننـه وکـړه او سـتاين ليـک يـې ورکـړ. سـر ښـوونکي لـه ټولـو

زده کوونکو ښخه وغوښتل چې باید د زرمینې په شان له هوښیارۍ او زیرکۍ ښخه کار واخلي. د ماین د لیدلو په صورت کې باید د ماین پاکۍ دفتر ته خبر ورکړو که موسسه لیرې وي نو ښایي چې د کلي مشران او سپین ږیري خبر ورکړي.

ښوونکي ته لارښووني:

- د ماین د خطرونو په هکله معلومات ورکړه!
- زده کوونکي وهڅوئ چې د ماینونو د خطرونو په هکله چې څه معلومات لري خبرې پرې وکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. د لاندې کلمو مترادف له درکړل شویو کلمو ښخه پیدا او د کلمو ترڅنګه يې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

نابېره ـ	ناڅاپه ـ	سمدوار
ډېرې ـ	لوټې ـ	تیرږې
تسلي ـ	اطمینان ـ	باور
شکل ـ	بڼه ـ	څېره
سیمه ـ	منطقه ـ	کلی

۲. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست او خپل ځوابونه د پاراګراف په بڼه پر خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف: زرمینه چېرته تلله؟ ب: په لاره کې یې څه ولیدل؟ ج: زرمینې څه وکړل؟

د: بیا یې چاته خبر ورکړ؟ هـ: په پای کې څه وشول؟

و: که تاسې هم په کومه سیمه کې له ماین سره مخامخ شئ څه کولی شئ؟

۳. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د ضمیر له کلمو ښخه کرښه وکاږئ.

ورځ ـ هغه ـ ماین ـ سیمه ـ چا ـ څوک

الف: زرمینه بې له دې چې ____________ شي، ودرېده.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د ماین د ښنبو په اړه معلومات پیدا کړ؟
- آیا زده کوونکي د متن په مطلب خبرې کولی شي؟
- په ورکړل شویو کلمو کې د ضمیر کلمې پیدا کړئ؟

کورنۍ دنده:

د لوستل شوې کیسې مطلب په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

د پرشم لوست

د ټپ ترړل

موخه: دمتن سم لوستل، ليکل او د ټپ دترړلو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتني:

- آيا ستاسو کوم ځاى کله ټپي شوى دى؟ بيا مو د خپل ټپي شوي ځاى په اړه څه فکر کړى دى؟
- که يو ځاى مو ټپي شي څه بايد وکړئ؟

رحمان او اجمل په بڼ کې لوبې کولې. د لوبو په وخت کې ناڅاپه د رحمان پښه وښوېده او په ځمکه راوغورځېده. لاس يې ټپي او ډېر ژوبل شو.
اجمل نور څه پيدا نه کړل يو څه خاوره يې دهغه پر ټپي شوي ځاى واچوله چې وينه يې پرې بنده شي. کله چې رحمان کورته راغى موريې شليدلي کالي او دلاس ټپ وليد. ترې يې وپوښتل چيرې دې ځان ژوبل کړ؟ رحمان وويل مور جانې ما او اجمل دواړو په بڼ کې لوبې کولې چې ناڅاپه مې پښه وښوېده او پرځمکه وغورځېدم مور يې نور هېڅ ونه ويل لومړى يې په پاکو اوبو او صابون د هغه ټپ له خاورو او وينو ومينځه او په يو نرم او پاک ټوکر يې وتاړه چې وينه يې بنده شي. کله چې دهغه پلار خبر شو رحمان يې د کلي نږدې کلينيک ته ور ووست. پلار يې ډاکټر ته ټوله کيسه و کړه ډاکټر د هغه ټپ له خاورو څخه ښه پاک کړ، بيا يې د ميکروب ضد درمل پرې واچول او زخم يې وتاړه.

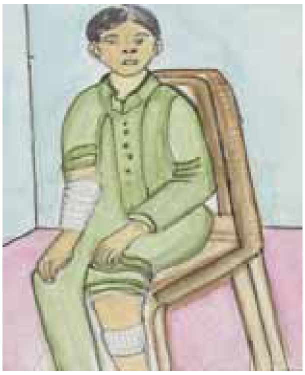

بيا يې ورته وويل: پر ټپ خاوره او نسوار اچول ډېر زيان لري. تيتانوس او نوري خطر ناکې ناروغۍ مينځ ته راوړي او کله کله د ټپي د مړينې سبب ګرځي. په خاورو کې ډول ډول ميکروبونه وي چې که پر ژوبل شوي ځاى واچول شي په ډېره اسانۍ سره دغه ميکروب د انسان بدن ته ننوځي د ټپونو په جوړېدلو کې پاکوالى لومړۍ درجه ارزښت لري ځوک چې ټپ ترړي بايد خپل لاسونه په پاکو اوبو او صابون پرې مينځې او بيا زخم په پاکه ټوټه وتړي او تر جوړېدو پورې پاک وساتل شي.

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې لوست ولولي او نوې کلمې دې معنا کړي.
- د ټپ د تړلو او دهغه د پاک ساتلو په هکله دې معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې د لوست متن ولولي، بیا دې دهر ګروپ یوتن د ټپ د تړلو په هکله خبرې وکړي.

۲. لغتونه او معناګانې:

ټپ ـ زخم　　　　ناخاپه - نابېره

شلیدلی ـ څیرې　　　　ټوکر ـ ټوټه

۳. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

- رحمان او اجمل په بڼ کې څه کول؟
- ډاکټر درحمان پلار ته څه وویل؟
- کوم شی د تیتانوس د ناروغۍ سبب کېږي؟

۴. له درکړل شوو قوسونو څخه د کلمو سم شکل وټاکئ او د جملو په تشو ځایونو کې یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

اجمل دهغه په ټپ یو موټی ____________________ واچوله.　　(ښاوره، خاوره)

ډاکټر وویل: په ټپ خاوره اچول ډېر ____________ لري.　　(ظرر، ذرر، ضرر)

د زخم په مینځلو کې داپښولو اوبو او__________ څخه ګټه واخلئ.　　(صابون، ثابون)

د ټپ ____________ په پاک ټوکر ښه وي. (ترل، تړل).

ټپ باید لومړی په پاکو اوبو ـ　　　　شي.　　(ومینځل، واینځل)

۵. دلاندې مفردو کلمو د جمع شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ

بڼ ـ　ډاکټر ـ　ټپ ـ　لوبه ـ　لاس ـ　پلار.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- آیا دوی د ټپ په هکله خبرې کولی شي؟ او د ټپ د لارو چارو په اړه یې معلومات ترلاسه کړ؟
- پوښتنو ته یې ځوابونه وویلی شول؟

کورنۍ دنده:

لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ.

(ټپ، زخم، خاوره، پاکوالی، میکروب، بڼ)

يو دېرشم لوست

د نشه يي توکو زيانونه

موخه: د متن لوستل، ليکل، د نشه يي توکو په زيانونو پوهېدل او له هغو څخه ځان ساتل دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا ويلی شئ چې نشه يي توکي په څو ډوله دي؟
- که چېرې يو څوک په نشه يي توکو روږدی وي د هغه ژوند به څه ډول وي؟

نشه هغه حالت ته وايي چې نشه کوونکی يې د عادي حالت څخه ووځي. اودښو او بدو تو پير و نشي کړای. نشه يي توکي لکه چرس، بنګ، ترياک، هيروئين، شراب او داسې نور. چې په هره بڼه وکارول شي بدن ته زيان رسوي.او انسان خپل جسمي او روحي فعاليتونه په ښه توګه سرته نشي رسولی. پورته نشه يي توکي په اقتصادي لحاظ انسان ته زيان رسوي. نشه يي انسان د نشي د ترلاسه کولو له پاره په هره بيه چې وي پيسې ورکوي. له اقتصادي زيان سربېره د انسان په وجود کې ډول ډول ناروغۍ رامنځ ته کوي. او د هرې ورځې په تېريدو سره د خپل وجود پياوړتيا له لاسه ورکوي. نشه يي کسان د وجود په کمزوري کېدو نه شي کولی چې خپل ورځيني کارونه سرته ورسوي او يا د خپلو کارونو له پاره مهال وېش په پام کې ونيسي. نشه يي کسان د خپل بيکاره او کمزوري وجود له مخې د کار کولو له ډګر څخه وځي ورو ورو له غريبۍ سره مخ کېږي د خپلې کورنۍ او ټولنې د اوږو بار ګرځي. ډېر تنکي ځوانان د نشه يي توکو د پيسو د ترلاسه کولو له پاره په غلا او نورو ډول ډول جرمونو لاس پورې کوي. د نشه يي توکو د عادت عوامل: جګړه، کډوالي، بې وسي، ناوړه او خراب ملګري او کورنۍ

ستونزې او داسې نور دي، نو په کار ده هغه کسان چې په دې ناوړه عمل باندې

اخته دي له ځان سره پیاوړې او قطعي پرېکړه وکړي او دغه بد او زیان رسوونکی عمل پرېږدي. او پر ځای یې خپل وجود په مېوو او دانو پیاوړی کړي. تر څو په ژوند کې نېکمرغه او بریالی واوسي.

بښوونکي ته لارښوونې:

- ➢ ښوونکی دې متن ولولي او بیا دې د نشه یي توکو په زیانونو لنډې خبرې وکړي.
- ➢ ښوونکی دې له زده کوونکو څخه په وار وغواړي چې د نشه یي توکو نومونه واخلي او د زیانونو په اړه دې یوه یوه جمله د تختې پرمخ ولیکي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. د نشه یي توکو نومونه دې واخلي او په زیانونو دې نورو ته معلومات ورکړي.

۳. لاندې پوښتنو ته مناسب ځوابونه ووایئ.

- د نشه یي توکو د عادت عوامل کوم دي؟
- نشه یي خلک ولې خپل ورځیني کارونه په سمه توګه نه شي تر سره کولی؟

۴. د لاندې کلمو ضد پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ښه ـ ورځ ـ جګړه ـ خراب

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د نشه یي توکو د زیانونو په هکله پوهه ترلاسه کړه؟
- ایا زده کوونکي کولی شي چې د نشه یي توکو دزیانونو په هکله خبرې وکړي؟
- زده کوونکي کولی شي چې د نشه یي توکو د زیانونو په هکله څو کرښې ولیکي؟

کورنۍ دنده:

نشه یي انسان ولې خپل ورځیني کارونه په سمه توګه نشي ترسره کولی؟
په دې هکله څو کرښې ولیکئ.

دوه د یرشم لوست

د چینې غاړه

موخه: د متن لوستل، لیکل د چینې داوبو د ارزښتونو او ګټو په هکله معلومات ورکول او په متن کې د صفت د کلمو په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو په کوم ځای کې چینه لیدلې ده؟
- په کومو ځایونو کې چینې موجودې دي؟

الله پاک زموږ د ګران هېواد په ځینو ځایونو کې ښکلې او د خوندوروا وبو چینې پیدا کړې دي.

د چینو اوبه ډېرې رنې، پاکې او سړې دي. زموږ خلک د ښناک له پاره د چینو اوبه کاروي. زیاتره چینې د غرونو په لمنو او ښکلو درو کې موجودې وي، چې د هغوسیمو خلک ورڅخه پوره ګټه اخلي. ښځې، نجونې او پېغلې د ښنلو داوبو دراوړلو له پاره چینو ته ځي او په منګې کې اوبه راوړي. د چینې اوبه د خدای (جل جلاله) لوی نعمت دی، نو ددې وړیا نعمت په هکله زموږ خلکو په لنډیو کې په ډېره ښه توګه د چینو یادونې کړې دي. غوره داده چې د چینو له اوبو سره بې پروایي ونه کړو او په هغو کې د چتلیو د اچولو او یا نورو ورانیو څخه په کلکه ډډه وکړو او د دې طبیعي زېرمې په ساتنه کې ډېره پاملرنه ولرو.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي!
- د چینې د ارزښت په اړه دې معلومات ورکړي!
- په زده کوونکو باندې د متن له مخې د صفت کلمې پیدا او د تختې پرمخ ولیکي.
- زده کوونکي دې وهڅوي چې دچینې په هکله نورې لنډۍ له یاده زده کړي او بیا دې په ټولګي کې ووایي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. د چینو د ساتلو په اړه دې څو زده کوونکي خبرې وکړي.

۳. پوښتنې:

- د چینې اوبه ولې سړې دي؟
- د چینې اوبه ولې رڼې او پاکې دي؟

۴. لاندې کلمې ولولئ، په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ، د صفت کلمې په نښه کړئ او وروسته یې په جملو کې وکاروئ.

پاک ــ	چینه ــ	هیواد ــ	ګران ــ	ښکلو ــ	غزنی ــ
ډېر ــ	ګټه ــ	خلک ــ	اوبه ــ	رڼې ــ	پاملرنه ــ

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا دوی د چینو د ارزښت او ګټو په اړه خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو پوښتنو ته سم ځوابونه وویل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د چینې د ارزښت او ګټو په اړه څو کرښې ولیکئ!

خاص نوم

موخه: د متن لوستل، لیکل د خاص نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- څوک ويلی شي چې خاص نوم کوم نوم ته وايي؟
- تاسې د خاص نوم څو بېلګې ووايئ!

خاص نوم: د ټاکلو اشخاصواو شیانو د نومونو له پاره کارول کېږي،

لکه: خوشحال خټک، جامي، میرویس نیکه، غازي امان الله خان او نور...

د لاندې کلمو په هره برخه کې یو لړ خاص نومونه راوړل شوي دي تر لوستلو وروسته خاص نومونه پیدا کړئ او بیا يې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

١. خوشحال خټک، رحمان بابا، ملالۍ، زرغونه انا.

٢. ښارونه: کابل، ننګرهار، قندهار، پېښور، توکیو.

٣. هېوادونه: افغانستان، امریکا، ایران، پاکستان.

۴. سیندونه: هریرود، هلمند، آمو، کوکچه.

۵. بحیرې: کسپین، توره بحیره، مدیترانه.

٦. اوقیانوسونه: د اطلس او قیانوس، د هند اوقیانوس.

٧. سیارې: عطارد، زهره، مریخ، زحل، او رانوس.

٨. ورځپاڼې: د کابل انیس ورځپاڼه، د کابل ښار د اصلاح او هېواد ورځپاڼې

٩. مجلې: د کابل عرفان، کابل، د کمکیانو انیس.

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- د خاص نوم د پېژندلو څو بېلګې دې پر تخته وليکي.
- لکه: افغانستان، بلخ.
- ښوونکی دې د متن نوې کلمې د تختې پر مخ وليکي. او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې خاص نومونه په ګوته کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. متن دې په لوړ آواز ولولي.

٢. په لاندې کلمو کې خاص نوم په نښه او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

رحمان بابا ـ زرغونه انا ـ کابل ـ ننګرهار ـ مزار شريف ـ

ايران ـ د ننګرهار سپين غر آمو سيند.

٣. لاندې متن په خپلو کتابچو کې وليکئ، بيا تر خاصو نو مونو لاندې يې کرښه وکاږئ.

شېر باز اکا خپلو زامنو سورګل او چنار ګل ته نصيحت کاوه او ويل يې: «ګرانو زامنو! زما خبرې په غور سره واورئ. تل يو موټی اوسئ. څوک مه پرېږدئ چې ستاسو تر منځ درز واچوي. کومه رمه چې له ما څخه تاسو ته پاتې ده د زياتوالي په حال کې ده.

نو او س د پخوا په شان دا امکان نشته چې مېږې د خړ له پاره يوازې د بکوا دښتې ته بوځئ.

ښه به دا وي چې رمه د سپين غره او يا تور غره په لمنو کې وپيايئ.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آيازده کوونکو د خاص نوم په اړه پوهه ترلاسه کړه؟
- په متن کې يې خاص نومونه پيدا کړای شول؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په کور کې څو خاص نومونه په کتابچو کې وليکي او بيا دې په جملو کې وکاروي.

يادونه:

بکوا د فراه په ولايت کې د يوې د ښتې نوم دی.

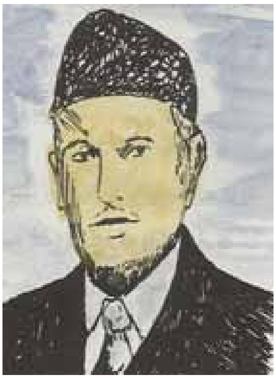

ځلور د برشم لوست
ګل پاچا الفت

موخه: د متن سم لوستل، ليکل، د ګل پاچا الفت پېژندل او په متن کې د خاص نوم په نښه کول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا د ګل پاچا الفت په هکله څه ويلی شئ؟
- څوک کولی شي چې ددې ليکوال په هکله خپلو ټولګيوالو ته معلومات ورکړي؟

ګل پاچا الفت د مير سيد پاچا زوی په (١٢٨٧) لمريز هجري کال د لغمان د قرغيو دولسوالۍ په عزيز خان کڅ کې زېږېدلی و، دی يو پوه او فاضل انسان و. د خپل وخت پوهې يې حاصل کړې، څرنګه چې د غه ستر اونوميالی ليکوال او شاعر د زده کړې په پړاو کې ډېر ذکي او هوښيار و، نوپرخپلو استاذانو ډېر ګران و.

نوموړي کلونه کلونه دهېواد په علمي او فرهنګي ټولنو کې دنده تر سره کړې ده. ډېر کتابونه يې ليکلي دي. ((غوره نثرونه)) او ((غوره اشعار)) يې مشهور کتابونه دي.

ښاغلی الفت په خپلو ليکنو کې موږ ته بلنه را کوي چې علم او پوهه زده کړو او عمل ورباندې وکړو. لکه چې وايي: بې عمله پوهه د غلطې پوهې مثال لري او غلطه پوهه له انسان څخه شيطان جوړوي. همدا رنګ خپل هېواد اوخلک ورباندې ګران وو او ټول افغانان ددې هېواد بچيان بولي، لکه چې وايي:

ديوه وطن او لاديو   تېر له سره په هېواد يو
دا وطن دی په موږ ګران
دا وطن دی د افغان

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې دمتن د مهمو ټکو په هکله زده کوونکو ته ګټور معلومات ورکړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.
۲. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې تش ځایونه په مناسبو کلمو سره بشپړ کړئ.

______________ یو پوه او فاضل انسان و، په سلګونو کتابونه یې لیکلي دي.

ښاغلی الفت یو ښه ________او لیکوال و.

د ښاغلي الفت ____________________ مشهور کتابونه دي.

۳. د لوستل شوي شعر مطلب په نثر واړئ او په خپلوکتابچو کې یې ولیکئ.
۴. په متن کې خاص نوم پیدا او په خپلوکتابچو کې یې ولیکئ.

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي دګل پاچا الفت په هکله خبرې کولی شي؟
- زده کوونکو د شعر مطلب په نثر ولیکلی شو؟
- زده کوونکو په متن کې خاص نومونه پیدا کړل؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ګل پاچا الفت په اړه، څه چې یې زده کړل، څو کرښې ولیکي.

پنځه دېرشم لوست

عام نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل، د عام نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په فکر عام نوم څه ډول نوم ته ويل کېږي؟
- تاسې کولی شئ چې د عام نوم څو بېلګې ووايئ؟

عام نوم: هغه نوم ته وايي چې په خاصو او ټاکلو شيانو او ځايونو د لالت نه کوي. عام نوم هغه خپلواکه معنا واله کلمه ده چې په خپل ځان او د خپل ځان په شان نور موجودات په عامه بڼه رانښيي.

د مثال په توګه: سړی، ونې، بزګران، بازار، ښار، کلی، باندې. ښځه، نجونې، هلکان، استاذ ، کتاب، قلم، کور.

لاندې جملې ولولئ تر کومو کلمو لاندې چې کرښه ايستل شوې ده هغو ته پام وکړئ:

۱. په ښوونځي کې زده کوونکي زده کړه کوي.
۲. سېلاب راغی او ونې يې له بېخه واېستې.
۳. د اطفايې کارکوونکو نن په بازار کې ډېر زيات اور مړ کړ.
۴. د کابل په ښار کې څوکاله د مخه داسې بسونه په کار لويدلي وو چې د بريښنا په واسطه يې کار کاوه.
۵. ځينې خلک په ښار او ځينې يې په کلي او باندو کې ژوند کوي.

په پورتنيو جملو کې ښوونځي، زده کوونکي، ونې، کارکوونکي، بازار، اور، ښار، کلي، باندې، بسونه، او بريښنا داسې کلمې دي چې يو ټاکلی شخص او يا شی نه ښيي، بلکې عام نوم را ښيي، ځکه ذکر شوي نوم ته عام نوم وايي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د عام نوم د مثالونو په ورکولو سره زده کوونکو ته معلومات ورکړئ.
- له متن څخه عام نوم پر تخته وليکئ لکه: ښوونځی.

د زده کوونکو فعاليتونه:

١. متن يو د بل په مرسته په چوپتيا سره ولولئ.

٢. هر ګروپ دې د عام نوم په معنا او مفهوم په خپل منځ کې خبرې وکړي او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي په مخکې د عام نوم تعريف له ياده ووايي او څو عام نومونه دې د بېلګې په توګه پر تخته وليکي.

٣. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې وليکئ او تر عامو نومونو لاندې يې کرښه وکاږئ.

مردان هغه دي چې همت ناک وي   د ننګ په کار کې چست وچالاک وي

خوشحال خټک

۴. لاندې متن ولولئ او يوازې عام نومونه پيدا او په کتابچو کې يې وليکئ.

افغانستان يو زراعتي هېواد دی. ډېر خلک يې په بزګرۍ او مالدارۍ بوخت دي. دوی په کرونده کې له ماشينونو او ټرکټورونو څخه ګټه اخلي، زموږ د هېواد زيات شمېر خلک د کورنيو ځارويو له حاصلاتو، لکه شيدې، مستې، پوځي، غوښې او غوړو څخه ګټه اخلي او همدا ډول له وړيو، پوستکو، کولمو او د ځارويو له ښکرونو څخه هم ګټه اخلي، چې زموږ د هېواد د صادراتو لويه برخه جوړوي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د عام نوم په هکله پوهه تر لاسه کړه؟
- زده کوونکي د عام نوم په اړه خبرې کولی شي او بېلګې يې په نومونو او کلمو کې ويلی شي؟
- زده کوونکي د خپلو زده کړو څخه د خوښۍ احساس کوي؟
- آيا دوی وکولی شول چې په ورکړل شوي متن کې عام نومونه پيدا کړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه عام نومونه له ياده په خپلو کتابچو کې وليکي او په جملو کې دې وکاروي.

شپږ د پرشم لوست

لمریز نظام

موخه: د متن لوستل، لیکل د لمریز نظام په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ویلی شئ چې لمریز نظام یعنی څه؟
- آیا پوهیږئ چې زموږ په لمریز نظام کې څو سیارې موجودې دي؟

کله چې موږ آسمان ته ګورو، د ورځې لمر او د شپې په کې سپوږمۍ او ستوري وینو. د لمر په وجه ورځ رڼا وي، آسمان د شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلی ښکاري.

په لمریز نظام کې (۹) سیارې موجودې دي چې ټولې د لمر په شاو خوا کې څرخي. یوازې ځمکه په (۳۶۵) ورځو او شپږو ساعتونو کې چې یو کال دی یو ځل له ځمکې څخه راڅرخي.

سیارې په خپله رڼا نه لري. خپله رڼا له لمر څخه اخلي. کله چې موږ د شپې له خوا آسمان ته وګورو ډېر ستوري وینو او د ورځې له خوا موږ دا ستوري نشولیدلی، ځکه دلمر رڼا ډېره زیاته وي.

لمریز نظام د خدای تعالی (جل جلاله) د قدرتونو یوه روښانه نښه ده.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- د لمريز نظام په اړه د زده کوونکو د پوهې او سويې په پام کې نيولو سره معلومات ورکړئ.

دزده کوونکو فعاليتونه:

۱. لغتونه او معناګانې

الف: وجه سبب

ب: سياره هغه ستوري چې دلمر په شاوخوا څرخېږي او خپله رڼا نه لري.

ج: نښه علامه

د: نظام جوړښت او ترتيب

۲. د لاندې جملو تش ځايونه په ورکړل شوو مناسبو ربطي توروسره ډک او په خپلو کتابچوکې وليکي.

- آسمان ________ شپې له خوا په ستورو او سپوږمۍ ښکلی ښکاري.
- (په، د، له، چې)
- په شمسی نظام ____________ نهه سياري موجودې دي.
- (کې، د، څخه، له)
- سيارې خپله رڼا د لمر ____________ اخلي.
- (چې، کې، څخه، په)
- کله چې موږ آسمان ____________ د شپې ګورو، ډېر ستوري وينو.
- (چې، کې، په، ته)
- ځمکه په ۳۶۵ ورځو، او شپږو ساعتونو کې يوځل دلمر په __________ را څرخي.
- (شا، خوا، شاوخوا)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د لمريز نظام په هکله خبرې کولی شي؟
- آيا زده کوونکي د پوهې او معلوماتو لاس ته راوړلو څخه د خوښۍ احساس کوي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچوکې د لمريز نظام په هکله څو کرښې مقاله وليکي.

اووه د پرشم لوست

ابن سينا

موخه: د متن لوستل، ليکل،او د ابن سينا په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتني:

- ابن سينا څوک و؟
- څه فکر کوئ چي دغه عالم په کومو، علومو کي پوره لاس درلود؟

ابن سينا د نړۍ مشهور عالم او. د بخارا په ښار کي زېږيدلی و.

نوموړی لا د شلو کلونه و چي د خپل وخت د يوه پوه شخص په نوم ياديده.

ابن سينا سربېره پردي په شاعرۍ کي هم مشهور و. ابن سينا د طب په هکله شپاړس کتابونه ليکلي دي. خورا مشهور کتاب يې د (القانون فی الطب) په نوم ياديږي. له دي کتاب څخه تر شپږ سوو کلونو زيات د درسي کتاب په توګه ګټه اخيستل کيده. او س هم په ځينو ځايونو کي له نوموړي کتاب څخه ګټه اخيستل کيږي. د ا کتاب د عصري طب بنسټ جوړوي.

ابن سينا د فلسفي او عقايدو په هکله (٢٨) کتابونه ليکلي دي. همدا ډول يوولس کتابونه يې د نجوم او ساينس په برخه او څلور کتابونه يې د شعر او شاعرۍ په اړه ليکلي دي. دنړۍ اوسنی طبابت دهغه له معلوماتو څخه منځ ته راغلی او د نړۍ ټول خلک د ابن سينا خدمتونو ته په درنه سترګه ګوري.

ښوونکي ته لارښووني:

- ښوونکی دې متن په لوړ آواز ولولي.
- ښوونکی دې د ابن سینا په اړه معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې نوې کلمې په تخته ولیکي او معنا دې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن د یو بل په مرسته په چوپتیا سره ولولي.
خو تنه زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه څه چې یې له متن څخه زده کړل معلومات وړاندې کړي.

۲. لاندې لغتونه معنا شوي دي تاسې له هرې کلمې څخه جملې جوړې کړئ.

مشهور _____	(د شهرت خاوند)
طبابت _____	(درملنه)
سربېره ______	(علاوه)
نجوم _______	(دستورو علم)
عصري ______	(د زماني سره سم)
بنسټ _______	(اساس)

۳. دلاندې پوښتنو له پاره په شفاهي توګه سم ځوابونه ورکړئ.

- ابن سینا په کوم ښار کې زیږیدلی و؟
- ابن سینا په کومو علومو کې پوره لاس درلوده؟
- ابن سینا څو کتابونه لیکلي دي؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي وپوهېدل چې دغه پوه عالم کوم کوم کتابونه لیکلي دي؟
- آیا زده کوونکو وکولی شول چې پوښتنو ته سم ځوابونه ورکړي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ابن سینا په اړه یوه لنډه مقاله ولیکي.

اته دېرشم لوست

دونې رېښې

موخه: د متن لوستل، ليکل او د ونې رېښې په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- تاسو د ونې رېښې ليدلې دي؟
- د ونو هغه برخه چې د خاورو لاندې ده څه نومېږي؟
- ستاسو په نظر دونو رېښې څه دنده لري؟

کله چې تاسو ونې ته ګورئ نو يوازې پاڼې، څانګې او تنه يې ستاسو په نظر راځي. خو دونو هغه برخه چې ترځمکې لاندې ده او د ريښو په نوم ياديږي تاسو يې نه وينئ.

ريښې هم د څانګو په شان لويې او کوچنۍ دي. تر ځمکې لاندې وي او په سترګو نه ليدل کېږي د ځينو ونو ريښې دهغو ونو د څانګو په اندازه په ځمکه کې غځېدلې دي.

ځينې ريښې په ځمکه کې ژورې تللې وي او ځينې د ځمکې سطحې ته نږدې وي.

دريښو يوه دنده داده چې ونه په خپل ځای ټينګه ساتي. که ونه رېښې ونه لري نو تېز باديې رانسکوروي.

تاسو به ليدلي وي چې زياتې ونې دزياتو تېزو بادونو سره ټينګې ولاړې وي.چې دا ټينګوالی يې د زياتو او کلکو ريښو دشته والي له امله دي.تاسو ته څرګنده ده چې ونې اوبو او خوارو ته اړتيا لري. ونې د رېښو په وسيله له ځمکې څخه اوبه او خواره جذبوي. د ريښو په پای کې د وېښتانو په شان کوچنۍ ريښې موجودې دي.همدا کوچنۍ ريښې اوبه او خواره جذبوي. بيا يې پاڼو او څانګو ته لېږدوي په کار داده چې موږ ونو ته په مناسب وخت سره اوبه ور کړو او د شاوخوا خاوره يې نرمه وساتو.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن ولوله!
- د ونو د ريښو په هکله معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعاليتونه:

۱. زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي او څو نور زده کوونکي دې دوني د ريښو په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

۲. دلاندې کلمو متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او دکلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

لاندې ________

نږدې ________

ټينګه ________

تېز ________

سست، پيل، پاس، ورو، لرې

۳. لاندې نيمګړې جملې په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ!

ريښې هم د ښاخونو په شان لويې او ______________ وي.

د ځينو ونو ريښې د هغوونو د ښاخونو په اندازه په ځمکه کې ______________ وي.

د ريښو يوه دنده دا ده چې ونه په خپل ځای ______________ ساتي.

۴. زده کوونکي دې يو بل ته دلوست له مخې املا ووايي.

ارزونه:

- زده کوونکي د لوست متن لوستلی شي؟
- زده کوونکي په دې پوه شول چې د ونو ريښې څه دنده لري؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د ونې دجوړښت په هکله څو کرښې وليکي.

نهه د برشم لوست

چاپېریال (محیط)

موخه: د متن لوستل، لیکل، د چاپېریال پېژندنه، د چاپېریال د ارزښت او ګټو په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکي پوښتنې:

- ویلی شئ چې زموږ چاپېریال له څه شي څخه جوړ شوی دی؟
- په هغه ځای کې چې موږ ژوند کوو د څه شي په نوم یادیږي؟

هر هغه څه چې زموږ په شاو خوا کې دي. زموږ چاپېریال یا محیط دی. زموږ کور، کلی، ښوونځي، سړکونه، د لوبو ځای، خلک، هغه ښار او کلي چې موږ پکې اوسېږو، او هغه هوا چې موږ یې تنفس کوو دا ټول زموږ د چاپېریال یوه برخه ده. ځمکه د ټولو ژویو او الوتونکو مرغانو له پاره چاپېریال یاد ژوند محیط دی. زموږ چاپېریال پر موږ ډېره اغېزه لري.

موږ د روښنايي او تودوخي سربېره په زرګونو نورو شیانو ته اړتیا لرو. د نړۍ د وګړیو شمېر ورځ په ورځ په زیاتېدو دی. ډېر هغه څه چې موږ یې کاروو، د چاپېریال د ککړتیا سبب کېږي. چې دا ککړتیا بیا ډېری ناروغۍ رامنځ ته کوي.

د ټولو خلکو دنده ده چې باید خپل چاپېریال پاک او سوتره وساتي.هغه مواد چې زموږ د چاپېریال د ککړتیا سبب ګرځي په دوه ډوله دی:

یو هغه چې په ځمکه کې تجزیه کېږي او چې د خاورې سره یو ځای شي ځمکه د کښت له پاره قوي کوي. دوهم ډول هغه فضله مواد دي چې د تجزیه کېدلو وړنه وي لکه پلاستیک او داسې نور. که چېرې پلاستیک په ځمکه کې وي هغه په خپلو اجزاو نه تجزیه کېږي که څاروي یې وخوري ناروغه کېږي او حتی د مړینې سبب یې ګرځي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د چاپېریال د ارزښت او ګټو په اړه د زده کوونکو نظریات او معلومات واورئ او زده کوونکي وهڅوئ چې په دې اړه بحث او خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن یو د بل په مرسته ولولئ!

۲. څوتنه زده کوونکي دې د چاپېریال په اړه خبرې وکړي.

۳. د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو څنګ ته یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

چاپېریال ________

ژوي ___________

اړتیا ___________

نړۍ ____________

وګړیو __________

زیان ___________ مواد ____________

شاوخوا،	حیواناتو،	ضـرورت،
دنیا،		
خلکو،	توکي،	ضرر

۴. پوښتنې:

الف: چاپېریال څه ته وایي؟ ب: د چاپېریال د ککړتیا علت څه دی؟

ج: بېکاره یا فضله مواد باید څه کړو؟ د: د چاپېریال ساتنه د چا دنده ده؟

۵. د لاندې جملو تش ځایونه د لېندیو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې بشپړې کړئ.

الف: هر هغه څه چې ستاسو شاوخوا کې دي ستاسو چاپېریال ________. (و، کړ، دی)

ب: ستاسو چاپېریال پرتاسو ډېرې اغېزې ___

(لري، کړي، درلود)

ج: که ځاروي پلاستیک _____________ هغوی ته ډېر زیان رسوي.

(وخوري، خوړي، وخوړ)

د: د محیط ساتنه دټولو خلکو دنده _________________. (دی، ده، وي)

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د ژوند چاپېریال په هکله یې معلومات ترلاسه کړ؟
- زده کوونکي د ژوند چاپېریال په اړه خبرې کولی شي؟

کورنۍ دنده:

هر هغه څه چې ستاسو په چاپېریال کې موجود دي نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.

څلوېښتم لوست

مفرد نوم

موخه: د متن لوستل، لیکل، د مفرد نوم په معنا او مفهوم پوهېدل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې د مفرد نوم څه ډول نوم ته وايي؟
- آيا دمفرد نوم بېلګې ويلی شئ؟

مفرد نوم: هغه دی چې په يوه ځانګړي شخص، حيوان اوشي باندې د لالت وکړي لکه: ښوونکی، ترکاڼ، قلم، مشوانۍ، پياله او داسې نور.

لاندې جملو ته پام وکړئ او ويې لولئ.

١. ښوونکي په لوست پيل وکړ.
٢. د جمال پلار ترکاڼ دی.
٣. دغه قلم شين رنګ لري.
۴. د دې مشوانۍ رنګ تور دی.
۵. دغه پياله ښکلې ده.
۶. هغه چرګ سپين رنګ لري.
٧. د اجمل اکا يو آس لري.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي. بیا دې د مفرد نوم په اړه لنډ معلومات ورکړي.
- ښوونکی دې څو نمونه د تختې پرمخ ولیکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې مفرد نمونه په ګوته کړي.

د زده کوونکو فعالیت:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.

۲. زده کوونکي دې لاندې جملې ولولي او یو بل سره دې مفرد نمونه په ګوته کړي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

محمد ګل د پنځم ټولګي زده کوونکی دی.

محمد ګل هر سهار وختي له خوبه پاڅیږي لومړی لمونځ کوي ترچای څښلو وروسته بیا ښوونځي ته ځي.

۳. لاندې شعر ولولئ! په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ! مفرد نمونه یې په ګوته کړئ اوبیا یې په څپو واړوئ.

ای دهقانه وخت د کار اوستا دزیار دی
ستا د لاس ګټې ته هرڅوک امیدواردی
خپل وطن په هر راز بوټو ښایسته کړه
ستا په زیار سره وطن ګل وګلزاردی

۴. لاندې نیمګړې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په مفردو کلمو سره بشپړې کړئ.

- ______________ زده کوونکو ته درس ورکوي.
- زما ټولګیوال اجمل _________ د ننګرهار په ښار کې دي.

۵. څو جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ چې مفرد نوم په کې وکارول شي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې په ورکړل شوو جملو کې د مفرد نوم پیدا کړي؟
- آیا زده کوونکي په شعر کې د مفرد نومونه پیدا او هره کلمه یې په څپو واړوله؟

کورنۍ دنده:

شپږ مفرد نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې په جملو کې وکاروئ.

يو څلوېښتم لوست

کولالي

موخه: د متن لوستل، ليکل، د کولالي په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ويلی شئ چې کولال څوک دی؟
- آيا ستاسو په کليوا و سيمو کې کولال شته؟
- له کولالي پرته د څو نورو کسبونو نومونه واخلئ؟

يوه ورځ ښوونکي له خپلو زده کوونکو څخه پوښتنه وکړه. هغه څوک چې له خټو څخه موږ ته شيان جوړوي څه نوميږي؟

اجمل لاس پورته کړ اوويې و يل: کولال نوميږي.

ښوونکي بيا پوښتنه وکړه: چې کولال زموږ له پاره کوم شيان جوړوي؟

ميرويس وويل: کولال له خټو څخه منګي، کوزې، کاسې، ګلدانۍ، مټونه، کنډولی، تنور، او نور شيان جوړوي.

شيرشاه پوښتنه وکړه: آيا موږ هم کولی شو چې له خټو څخه داسې ښکلي شيان جوړ کړو؟ ښوونکي وويل: هو! خو دا کار جلا پوهه او تجربه غواړي.

ريدی وويل: که موږ د کولال کار

وګورو، نوښايي چې ځينې شيان ور څخه زده کړو.
ښوونکي وويل: ډېر ښه سبا به د کولال د کار ځای ته ورشو سهار چې زده کوونکي ټولګي ته راغلل، ښوونکي وويل: د مخه تردې چې د کولال ځای ته لاړ شو، موږ بايد کومې خبرې او لارښوونې په پام کې ونيسو؟اسد وويل: موږ بايد د لارې په يوه غاړه ولاړ شو.
خټک وويل: د دې له پاره چې په کولالۍ کې څه شی مات نه کړو نو په کار داده چې لوښو ته به لاس نه ور وړو.
ښوونکي وويل: ډېرې ښې لارښوونې مو وکړې که چېرې موږ له دې خبرو سره سم چلند وکړو، له دې کتنې څخه به ډېرخوند واخلو او معلومات به ترلاسه کړو.
زده کوونکي د خپل ښوونکي سره يو ځای د لارې په څنډه کولالي په لور روان شول کله چې کولالي ته ورسېدل ښوونکي وويل وګورئ دلته د کولالۍ دماتو لوښو څومره کودي پراته دي.
دکولال د کور په مخکې د کولال ځامنو او لوړو کار کاوه، ځينو خټه په لرګيو وهله او ځينو خاوره چاڼوله. ښوونکي او زده کوونکو د کولال ماما سره روغبړ وکړ سمندر ترې پوښتنه وکړه: کولال ماما: دا خاوره ولې په لرګيو وهئ؟
کولال وويل: د دې له پاره چې خاوره ښه پخه شي. اجمل پوښتنه وکړه ولې دوی خاورې چاڼوي؟ کولال وويل: ځکه چې وړې تيږې ځنې جلا او بېلې شي.جمال پوښتنه وکړه کولال ماما، دا خاوره له کوم ځای څخه راوړئ؟
کولال وويل: له غره څخه يې راوړو. دا خاوره په هر ځای کې نه پيدا کېږي ځکه د خاورينو لوښو د جوړولو له پاره مټينه او پخه خټه په کار وي. زرغون وويل: خټه څنګه جوړوئ؟ کولال وويل: کله چې خاوره له وړو ډبرو څخه په چاڼولو جلا شي

بیا اوبه پکې اچوو چې ښه لنده شي. کله چې خټه ښه پخه شوه نو بیا یې څرخ ته راوړو.

بریالي وویل: کولال ماما! لاس دې ولې دومره ژر ژر په اوبو لندوې؟

کولال وویل: د دې له پاره لاس په اوبو لندوم چې خټه مې په لاس پورې ونه نښلي.

توریالي وویل: کولال ماما! د لوښي منځ ته ولې دومره په کراره لاس ورننه باسې؟

کولال ځواب ورکړ: د دې له پاره چې دلوښي منځ هم سم جوړ شي، نو په کراره لاس ور وړم.

ریدی وویل: وګورئ، څه ښه نقش یې پرې کښلی او څومره ښکلی لوښی ځنې جوړ شو. سور ګل پوښتنه وکړه: کولال ماما دا منګی څو ورځې لمر ته ږدئ؟

کولال وویل څلور یا پنځه ورځې چې ښه وچ شي ترڅو په داش کې مات نشي. بیا یې په داش کې ږدو چې پاخه شي. راځئ، چې داش او بټۍ هم دروښیم. بټۍ دوه پوړه لري.

لومړی لوښي په کراره د بټۍ په پاسني پوړ کې ږدو او بیا په لاندېني پوړ کې اور بلوو څو شپې وروسته لوښي په پاسني پوړ کې پخېږي، کله چې بټۍ سړه شي بیا لوښي ځنې راباسو.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د کولالي په اړه دې معلومات ورکړي.
- نوې کلمې دې د تختې په مخ ولیکي او معنا دې کړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن په چوپتیا سره ولولي.
۲. لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ بیا د مفردو نومونو لاندې کرښه وکاږئ.
ښوونکي، میرویس، اجمل، کولالي، شیر ، ایمل،
سهار، اسد ، خټک، سمندر، جمال، توریالی، ریدي.

۳. لاندې معنا شوې لغتونه په جملو کې وکاروئ او بیا یې په کتابچو کې ولیکئ.

بټۍ	داش
لوښي	ظروف، له خټو څخه جوړ شوي شیان
پوړ	منزل
زرغون	شین

۴. زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له متن څخه د ضمیر کلمې پیدا او ولیکي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکو کولال او د هغه د دندې په هکله پوهه او معلومات پیدا کړل؟
- دکولالي په اړه معلومات ورکولی شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د کولالي د کسب په اړه څو کرښې مقاله ولیکي.

دوه څلوېښتم لوست

نیوټن

موخه: د متن لوستل، لیکل د نیوټن پېژندنه او د ځمکې د جاذبې قوې په اړه معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د نیوټن نوم خو به مو اورېدلی وي هغه څوک او کوم خدمت یې کړی دی؟
- ویلی شئ چې د جاذبې قوه څه ته وایي؟

نیوټن یو ساینس پوه و چې تقریباً (۳۰۰) کاله د مخه یې په انګلستان کې ژوند کاوه. وایي چې یوه ورځ نیوټن د منې تریوې ونې لاندې ناست و. یوه منه له ونې څخه وه لوېده او د نیوټن په سر ولګیده. نیوټن د منې له رالوېدو څخه په دې فکر کې شو چې هر شی ولې ځمکې ته را لوېږي؟ له ډېرې څېړنې وروسته هغه په دې پوه شو چې د ځمکې د جاذبې قوه پر شیانو باندې اغېزه کوي او هغه د ځمکې خواته را کاږي.

آیا تاسو پوهېږئ چې منې ولې له ونې څخه را لوېږي؟ یا یو توپ د مېز له سر څخه ولې ښکته پر ځمکه را لوېږي؟

ځواب یې دا دی چې ځمکه یوه قوه لري چې هرشی د ځان خواته را کاږي. او دې ته د ځمکې جاذبه قوه وایي. د ځمکې جاذبه قوه هغه د ځمکې د مرکز خوا ته را کش کوي. هر څومره چې یو شی د ځمکې سطحې ته نژدې وي د ځمکې د جاذبې قوې په سبب وزن پیدا کوي.

هر څومره چې موږ له ځمکې څخه لېرې شو د ځمکې د جاذبې اغېزه کمیږي. باید ووایو چې د جاذبې قوه په هر شي باندې که لوی وي او که واړه ، اغېزه لري.

نیوټن هغه عالم او پوه و چې د ساینس د علم په ساحه کې یې د ځمکې د جاذبې قانون کشف کړ.

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن دې ولولي.
- د جاذبې قوې په اړه چې نیوټن څنګه کشف کړه معلومات ورکړه!

د زده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن یو له بل سره ولولئ!
۲. د جاذبې قوې په اړه په خپلو ګروپونو کې خبرې وکړئ!
۳. لغتونه او معناګانې

لغتونه	او معناګانې
الف: جاذبه	کشش
ب: اغیزه	تاثیر
ج: نېغ	مستقیم
د: کشف	د یوه نوي شي پیدا کول

۴. د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.
الف: نیوټن د ځمکې د جاذبې قانون ________کړ.
ب: نیوټن یو ________ و.
ج: ځمکه هر شی د ځان لوري ته را کاږي ځکه چې ځمکه د جاذبې قوه ________.

۵. لاندې پوښتنو ته سم ځوابونه وټاکئ.
- د ځمکې د جاذبې قوه هر شی کومې خواته را کش کوي؟
الف: د ځمکې د مرکز خواته.
ب: د ځمکې د سطحې خواته.
ج: د شمال خواته.
د: د جنوب خواته.
- کوم شی د جاذبې قوه لري؟
الف: یواځې ځمکه.
ب: یواځې سپوږمۍ.
ج: هر شی.
د: هېڅ شی.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د نیوټن په اړه یې پوهه یا معلومات تر لاسه کړل؟
- زده کوونکي په دې هکله خبرې کولی شي چې هر شی ولې د ځمکې خواته لوېږي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروي.
(د جاذبې قوه، نیوټن، ځمکه، کشف)

درې څلويښتم لوست

د جمع نوم

موخه: د متن لوستل، ليکل د جمع نوم پېژندل او په جملو کې يې کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- د جمع نوم څه ډول کلمه ده؟
- کولی شئ چې د جمع څو نومونه ووايئ؟

د جمع نوم: هغه نوم دی چې له يوه شخصه پر زياتو اشخاصو، څارويو او شيانو دلالت وکړي. لکه ښوونکي، نجونې، هلکان، ونې، پسونه، خويندې، ورونه، کتابونه، ګېلاسونه او داسې نور.

په پښتو ژبه کې که وغواړو چې د ځينو مفردو نومونو په پای کې دغه (ونه، آن، يان، ګانې (ه) اوږده، (ې) څرګنده، (ي) وروستاړي راوړو په جمعو کلمو باندې بدلېږي.

لکه:

مفرد	جمع
مېز	مېزونه
مېږی	مېږي
دوبي	دوبيان
هلک	هلکان
بزګر	بزګران
کارګر	کارګران
بيزو	بيزوګان
خور	خويندې
سړی	سړي

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د جمع نوم په اړه دې زده کوونکو ته د بېلګو په وړاندې کولو سره معلومات ورکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. زده کوونکي دې متن ولولي.
۲. له هر ګروپ څخه دې یو یو تن دټولګي مخې ته راشي او دا کلمې (ګېلاسونه، ونې، هلکان، ورونه،) پرتخته باندې ولیکي نور ټولګیوال دې همدغه دجمع کلمې په جملو کې وکاروي.
۳. دجمع د نوم تعریف په لاندې جملو کې په نښه کړئ!
الف: جمع هغه کلمه ده چې پر یوه شي باندې دلالت کوي.
ب: جمع هغه کلمه ده چې له یوه شي څخه پر زیاتو شیانو دلالت کوي.
۴. دلاندې مفردو کلمو څخه د جمع نومونه جوړ کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.
ونه، پېغله، نجلۍ، هلک، غر، سیند، باغ، پسه، مېږه،
آس، بوټ، مرغه، مور، پلار، اکا، نیکه

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکي د جمع په معنا او مفهوم پوه شوي دي؟
- زده کوونکو وکولی شول چې د مفردو نومونو څخه د جمع نومونه جوړ کړي؟

کورنۍ دنده:

لاندې جملې ولولئ! جمع نومونه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.
افغانستان ډېر غرونه لري.
زموږ په هېواد کې د مڼو باغونه ډېر دي.
ټول افغانان سره ورونه دي.
کوچیان په اوړي کې سړو سیمو ته کډې کوي.

څلور څلویښتم لوست

شېدې پلورونکی

موخه: د متن لوستل، ليکل، اوزده کوونکي په دې پوه شي چې په شېدو کې اوبه ګډول لويه ګناه ده او بايد ترې ډډه وشي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسو په نظر د شېدو په پلورلو کې د اوبو ګډول ښه عمل دی؟
- څه فکر کوئ چې د دې کيسې پايله به څه وي؟

وايي چې يوه سړي خومېښې او وزې درلودې چې ډېره ښه ساتنه به يې کوله. سهار او ماښام به يې له دې څارويو څخه ډېرې شېدې اخيستلې. چې کله به يې شېدې بازار ته د خرڅولو له پاره يوړې نو يوه اندازه اوبه به يې په کې ورګډې کړې چې شېدې زياتې شي او ډېرې پيسې پرې لاس ته راوړي. وزو او مېږو به بچي زېږول او هر کال به يې شمېر زياتېده.

څه موده وروسته د وزو او مېږو يوه لويه رمه جوړه شوه. څومره چې شېدې زياتېدې هومره به يې پکې زياتې اوبه اچولې او ډېرې پيسې به يې لاس ته راوړې. کليوال چې دده په ټګۍ پوه شول نو ښېراوې به يې ورته کولې.

يوه ورځ د منۍ په موسم کې ډېر سخت باران وورېد او لوی سېلاب روان شو، څو تندرونه هم ولوېدل سېلاب نور هم زور واخيست. د دغه سړي مېږې او وزې چې په نږدې خوړکې په څر بوختې وې، نيمايي يې سېلاب په يوه څپه کې واخيستې

او ویوړي، خلکو به ویل: دغه سړي چې په شېدو کې څومره اوبه اچولې وې هغه ورته سېلاب شو او د ده نیمه رمه یې یووړه.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې نوی لوست په لوړ آواز ولولي او بیا دې په مطلب خبرې وکړي.
- ښوونکی دې له څو زده کوونکو څخه وغواړي چې په وار سره د کیسې په موخه خبرې وکړي.

دزده کوونکو فعالیتونه:

١. متن په مناسب آواز ولولئ!
٢. زده کوونکي دې له متن څخه یو بل ته د څو جملو املا ووایي او خپلې تیروتنې دې اصلاح کړي.
٣. پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

سړي ولې په شیدو کې اوبه اچولې؟
د دې لوست اصلي مطلب څه شی دی؟
موږ باید په پلورلو کې څه شی په پام کې ونیسو؟

٤. له لاندې مفردو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې دجمع کلمې جوړې کړئ.

وزه، موسم، تندر، مېږه، باران، خوړ، کلی، سېلاب

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن لوستلی شي؟
- دکیسې په موخه پوه شول؟
- زده کوونکي په شفاهي توګه پوښتنوته ځوابونه ویلی شي؟
- آیا زده کوونکي پوه شول چې په هر کار کې تګي ښه کار نه دی او باید ترې ډډه وکړو؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې پوښتنې موخه په څو کرښو کې ولیکي.
(د دغه سړي نیمایي مېږې او وزې ولې سېلاب یوړې؟)

پنځه څلوېښتم لوست

صفت

موخه: د متن لوستل، ليکل د صفت په معنا پوهېدل او په جملو کې د صفت کارول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- ستاسې په فکر صفت څه ډول کلمې ته وايي؟
- کولی شئ چې داسې جملې ووايئ چې د صفت کلمه پکې استعمال شي؟

صفت: هغه کلمه ده چې د نوم څرنګوالی څرګندوي.

لکه: ښه، ښکلی، ډېر، هوښيار، سپين، تور، او داسې نور.

لاندې جملې ولولئ او هغو کلمو ته ځير شئ چې کرښه ورلاندې اېستل شوې ده.

١. تکړه زده کوونکي تل سبق وايي.

٢. هوښيار زده کوونکي د مفاهمې په وخت کې د يو بل خبرو ته غوږ نيسي.

٣. زموږ ښوونکي له موږ سره په درسونو کې ډېره مرسته کوي.

۴. د پاکو اوبو څښل بدن ته ګټه لري.

په پورتنيو جملو کې (تکړه، هوښيار، ډېره، پاکو) د صفت کلمې دي.

ښوونکي ته لارښوونې:

- ښوونکی دې متن ولولي.
- د صفت د کلمې په هکله دې معلومات ورکړي او څو صفتونه دې پرتخته وليکي.
- ښوونکی دې صفت لرونکي جملې پر زده کوونکو باندې د املا په ډول کار کړي او بيا دې د صفت کلمې په ګوته کړي.

دزده کوونکو فعاليتونه:

١. متن په چوپتيا سره ولولئ!

٢. لاندې جملې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې د صفت تر کلمې لاندې کرښه وکاږئ.

- د پخو مېوو خوړل بدن ته ګټه لري.
- زيار کښ بزګر له خپلې ځمکې څخه زيات حاصل اخلي.
- سپينه کوتره د سولې نښه ده.
- د کندز ختيکي ډېر خواږه دي.

٣. لاندې شعر تر لوستلو وروسته په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې د صفت کلمې په نښه اوويې ليکئ.

ښـکلـی بـاغ تـازه چـمـن ود ګـلانـو
شيـن سـحـر او شـورو شـرو دمـرغـانـو
پـه سـل قسمـه آوازونـه ښـې نغمې وي
هـــر طـرف تـه دبـلـبـلـو تـرانـې وي

(دزده‌وينا ۲۲ مخ)

ارزونه:

- آيا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- د صفت په معنا او مفهوم پوه شول؟
- صفتونه له ياده ويلی او په جملو کې يې کار ولی شي؟
- زده کوونکو په شعرکې د صفتونو کلمې پيدا کړی شوي؟

کورنی دنده:

زده کوونکي دې لاندې د صفت کلمې په جملو کې وکاروي.

(سپين، هوښيار، پوه، ښه، بد، شين، لوی، رڼا، تياره)

شپږم ځلوېښتم لوست

مزار (شريف) او بلخ

موخه: د متن لوستل، ليکل د مزار شريف او بلخ په هکله معلومات ورکول دي.

هڅوونکې پوښتنې:

- آيا تاسو مزار شريف ليدلی دی؟ که مو ليدلی وي خبرې پرې وکړئ؟
- ويلی شئ چې بلخ زموږ د هېواد په کوم ولايت کې دی؟

مزار شريف زموږ د ګران هېواد افغانستان په شمال کې پروت دی په دې ښار کې د آبی جومات په نامه يو ښکلی جومات شته چې زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزيات اهميت لرونکی دی.

مزار شريف ته نژدې د بلخ د لرغوني ښار نښانې ښکاري. د دې ښار تاريخ له ميلاد څخه پنځه سوو کالو مخکې زمانې ته رسيږي.

بلخ په اتمه ميلادي پېړۍ کې د پوهې او فرهنګ يو داسې ستر مرکز وچې د ښارونو د مور (اُم البلاد) په نامه يادېده.

دا ښار د چنګيز په تاړاکونو کې وران شو خو بيا په (۱۵) ميلادي پيړۍ کې له سره ودان شوی. په دې ښار کې ستر دېوالونه موجود وو چې اوږدوالی يې يوولس زرو متروته رسېده. دا هم په همدې وخت کې له سره جوړ شو. په مزار شريف کې خلک په کرنه او مالدارۍ بوخت دي. ځينې خلک يې په لاسي صنايعو لکه دغالۍ اوبدلو، د ټغرونو او بدل او داسې نورو باندې لګيا دي. دقره قل د پسونو پالنه هم د دې سيمې ځانګړتيا ته شهرت ورکړی.

ښوونکي ته لارښووني:

- متن په لوړ آواز ولوله!
- د متن د موخې په هکله معلومات وړاندې کړه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن په چوپتیا سره ولولئ!

۲. لاندې جملې ولولئ، په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ او بیا د صفت ترکلمو لاندې کرښه وکاږئ.

- په دې ښار کې د ابی جومات په نامه ښکلی جومات شته.
- زموږ خلکو او دنړۍ مسلمانانو ته دزیات اهمیت لرونکي دی.
- دا جومات د خپلو سپینو کوترو د سیلونو له امله چې په شاوخوا کې یې الوځي یوه ځانګړې منظره جوړوي.

۳. لغتونه او معناګانې

مقبره	زیارت
ځانګړې	خاصه
پېړۍ	قرن

۴. د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په کتابچو کې ډک کړئ.

الف: مزارشریف یو ________________ ښار دی.

ب: په دې ښار کې د آبی جومات په نامه یو ________________ جومات شته.

ج: ددې ښار تاریخ له میلاد څخه پنځه سوو ______________.

۵. پوښتنې:

- دمزار شریف د ښار جومات څه نومېږي؟
- په دې زیارت کې د چا مبارکه مقبره هم شته؟
- بلخ په اتمه میلادي پېړۍ کې په کوم نامه یادېده؟

ارزونه:

- آیا زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- زده کوونکو د مزارشریف او بلخ په هکله پوهه حاصله کړه؟
- زده کوونکو په جملو کې د صفت کلمې پیدا کړې شوې؟
- آیا پوښتنو ته یې مناسب ځوابونه ورکړل؟

کورنۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې د مزار شریف او بلخ په اړه شپږ کرښې ولیکئ.

اووه څلويښتم لوست

د نوم او صفت ترمنځ اړيکي

موخه: د متن لوستل ،ليکل د نوم او صفت ترمنځ د اړيکو په هکله پوهېدل دي.

هڅوونکي پوښتني:

- د تاسو په فکر د نوم او صفت ترمنځ اړيکي شته؟
- آيا کولی شئ داسې يوه جمله ووايئ چې هم نوم او هم دصفت کلمه ولري؟

لاندي جملي ولولئ او هغو عبارتونو ته ښه ځير شئ چې کرښه تري لاندي ايستل شوي ده.

۱. هوښيار هلک هېڅکله په ناوړه عمل لاس نه پوري کوي.

۲. مهربانه مور تل خپلو ماشومانو ته پاملرنه کوي.

۳. روڼ لمر تياره نړۍ روښانه کوي.

۴. په لوړي ونې کې د ېري مرغۍ ناستې دي.

په پورتنيو جملو کې (هوښيار، ناوړه، مهربانه، روڼ، تياره، او لوړې،) صفتونه دي چې د (هلک، عمل، مور، لمر، نړۍ، ونې) تر نومونو دمخه راوړل شوي دي.

په پښتو ژبه کې صفت ترنوم (موصوف) څخه دمخه او کله کله وروسته راځي لکه،احمد شاه بابا، نازو انا، او صفتونه د مذکر او مونث مفرد او جمع په لحاظ د نوم تابع دي.

لکه:	خوړناک،	خوږه منه،	پوه زده کوونکی
	خواږه ناکونه،	خوږې منې،	پوهه زده کوونکې

ښوونکي ته لارښوونې:

- متن په مناسب آواز ولوله!
- د نوم او صفت ترمنځ د اړیکو په هکله معلومات ورکړه او په جملو کې یې د نوم او صفت ښېلګې د تختې پرمخ ولیکه!

دزده کوونکو فعالیتونه:

۱. متن دې په چوپتیا سره ولولي.
۲. لاندې صفتونه دې لومړی د موصوف یعنې د نوم سره یو ځای ولیکي او بیا دې په جملو کې وکاوري.

(تکړه، ښه ، قلم، تېره، زده کوونکی، چاړه، وېښتان، کتاب، لاسونه، کالي، تود ، سوړ)

دلاندې تشو جملو ځایونه د چوکاټ په مناسبو صفتونو او نومونو سره په خپلو کتابچو بشپړې کړئ.

خوږ، منه، خوږه، کندهار، چارمغز، کلک

دا انار_______________ دی.
دا ___________________ خوږه ده.
دا کیله ________________ خوږه ده.
د ___________________ انګور خواږه دي.
د ___________________ پوستکی ____________ وي.

ارزونه:

- زده کوونکي متن سم لوستلی شي؟
- آیا زده کوونکي په دې پوه شول چې په پښتو ژبه کې صفت د نوم څخه مخکې راځي؟
- زده کوونکي کولی شي چې له یاده داسې جملې ووايي چې د نوم او صفت ترمنځ اړیکې پکې وښيي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې پنځه داسې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي چې دنوم اوصفت ترمنځ اړیکې په کې وښيي.

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږ ره رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږ رهنما

وطن زما یې ځان له تانه شم قربان
ته وینه دافغان ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږ رهنما

آباد اوسې آباد وطنه ته شې ښاد
موږه سرښندوپه تا اوسې تل آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږ رهنما

ته کور یې هم مې ګور ته پلاریې هم مې مور
ته زړه دآسیا او زما دستر ګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږ رهنما

ته ننګ یې دآریا او تاج یې دیما
ځاریږمه له تا افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږ رهنما

محمد مُعین مرستیال

ځرنګه چې درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري. په بازار کې يې پيرودل او پلورل په کلکه منعــه دی. له سر غړونکو سره به يې قانوني چلند وشي.

کمپوز او ډيزاين:
نصرالدين ناصر، رحمت الله غفاري او حميد الله غفاري

د کتاب د استهلاک دوره (۳) کاله.